

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Metodika pro žadatele

PRO VODU,
VZDUCH
A PŘÍRODU

Rozvádějící podmínky přílohy č. 7 OPŽP

Podmínky přijatelnosti vodohospodářských
projektů pro Operační program Životní prostředí
v programovacím období 2007 – 2013

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
FOND SOUDRŽNOSTI

www.opzp.cz ■ www.europa.eu
Zelená linka: 800 260 500 ■ dotazy@sfzp.cz

VERZE 1.0

OBSAH

Úvod	str. 4
1. Vazby na ustanovení relevantních předpisů komunitárního práva a odpovídající legislativní vymezení v ČR	str. 6
2. Uvedení do problematiky a vymezení základních kategorií	str. 9
2.1 Vymezení základních pojmů	str. 9
2.2 Základní modely provozování vodohospodářské infrastruktury v ČR	str. 13
2.2.1 Oddílný model	str. 13
2.2.2 Model samostatného provozování	str. 13
2.2.3 Vlastnický model	str. 14
2.2.4 Smíšený model	str. 15
2.2.5 Tabulka	str. 16
2.3 Rozcestník kategorií provozních smluv	str. 17
3. Stávající provozní smlouvy	str. 18
3.1 Rozdělení stávajících provozních smluv	str. 21
3.1.1 Dominantní vliv veřejného vlastnictví	str. 21
3.1.2 Dominantní vliv soukromého vlastnictví	str. 23
3.2 Úpravy smluv: OBECNÁ ČÁST	str. 25
3.2.1 Soulad s nejlepší mezinárodní praxí	str. 26
3.2.2 Nastavení tarifů	str. 27
3.2.3 Kvalita služeb a výkonová kritéria	str. 31
3.2.4 Monitoring výkonových kritérií	str. 39
3.2.5 Sankce	str. 42
3.2.6 Soulad s evropskou environmentální legislativou	str. 44
3.2.7 Další doporučené obsahové náležitosti smluv	str. 45
3.3 ZVLÁŠTNÍ Č.: Smlouvy s dominantním vlivem veřejného vlastnictví	str. 49
3.3.1 Kvalita služeb, výkonové parametry, monitoring a sankce	str. 50
3.3.2 Nastavení tarifů	str. 50
3.3.3 Zachování dominance veřejného vlastnictví	str. 50
3.3.4 Oddělitelnost infrastruktury	str. 50
3.4 ZVLÁŠTNÍ Č.: Smlouvy s dominantním vlivem soukromého vlastnictví	str. 51
3.4.1 Smlouvy s termínem platnosti do konce roku 2015	str. 51
3.4.2 Smlouvy s termínem platnosti končícím 2016 až 2022	str. 52
3.4.3 Smlouvy s termínem platnosti po roce 2022	str. 53
3.4.4 Smlouvy s termínem platnosti na dobu neurčitou	str. 54
3.4.5 Smlouvy uzavřené či prodloužené po vstupu do EU bez řádného výběrového řízení dle práva ES	str. 55
3.5 Postup žadatele při úpravě stávajících smluv	str. 56

4. Nové provozní smlouvy	str. 57
4.1 Podmínky pro přijatelnost projektů	str. 57
4.1.1 Délka trvání nové provozní smlouvy	str. 57
4.1.2 Nastavení tarifů	str. 59
4.1.3 Výkonová kritéria, monitoring, sankce	str. 60
4.1.4 Soulad s evropskou environmentální legislativou	str. 60
4.1.5 Doporučené náležitosti provozní smlouvy	str. 60
4.2 Oddělitelnost infrastruktury	str. 61
4.2.1 Základní kritérium: Objektivní oddělitelnost	str. 62
4.2.2 Doplňková kritéria	str. 64
4.2.3 Nutnost konání nového výběrového řízení (přehled)	str. 67
4.3 Výběrové řízení na výběr provozovatele	str. 69
4.3.1 Koncesní řízení	str. 70
4.3.2 Kvazikoncesní řízení	str. 75
4.3.3 Zadávací řízení	str. 76
Příloha č. 1 Diagram	str. 77

ÚVOD

Tato metodika je určena pro žadatele (jejichž infrastruktura je provozována v rámci oddílného modelu formou provozní smlouvy s provozovatelem) o čerpání prostředků v rámci Operačního programu Životního prostředí (OPŽP). Tento program na období let 2007–2013 umožňuje získat prostředky z evropských fondů, a to konkrétně z Fondu soudržnosti (FS) a Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR nebo ERDF). OPŽP navazuje zejména na Operační program Infrastruktura, který byl realizován v letech 2004 až 2006. V současné době se jedná o jeden z největších programů v ČR pro čerpání prostředků z evropských fondů.

Tato metodika rovněž zohledňuje obecné právní akty evropského práva týkající se poskytování služeb obecného hospodářského zájmu, z nichž vychází i požadavky stanovené v OPŽP.

Metodika je rozčleněna na několik kapitol. Všem žadatelům doporučujeme seznámení se s úvodními kapitolami této metodiky, kde jsou představeny základní kategorie, definice a modely. Rozčlenění metodiky dle kritérií uvedených v závěru kapitoly č. 2. umožňuje čtenáři věnovat se pouze těm dalším kapitolám textu, které se jej bezprostředně dotýkají.

Pro práci s touto metodikou doporučujeme používat také přílohy č. 1 a 2, které formou přehledného diagramu umožňují přehledným způsobem stanovit základní postup žadatele při plnění podmínek pro přiznání dotace.

ZKRATKY

- „**ZoVK**“ znamená zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), v platném znění;
- „**ZoOVZ**“ znamená zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění;
- „**ObchZ**“ znamená zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění;
- „**VaK**“ znamená vodovod a kanalizaci ve smyslu ZoVK;
- „**ZoV**“ znamená zákon č. 245/2001 Sb., o vodách, v platném znění;
- „**ZoVZ**“ znamená zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, v platném znění;
- „**ZoKS**“ znamená zákon č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení (koncesní zákon), v platném znění;
- „**MŽP**“ znamená Ministerstvo životního prostředí;
- „**SFŽP**“ znamená Státní fond životního prostředí ČR;

- „**OPŽP**“ znamená Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007 až 2013
- „**ČOV**“ znamená čistírnu odpadních vod ve smyslu ZoVK;
- „**EO**“ znamená ekvivalentního obyvatele. Pojem slouží k vyjádření kapacity ČOV a je definován průměrnou produkcí znečištění (60g/den BSK5).

UPOZORNĚNÍ

Tato metodika byla zpracována výhradně s cílem poskytnout žadatelům o podporu v rámci Operačního programu Životní prostředí srozumitelný dokument rozvádějící podmínky definované v příloze č. 7 OPŽP (a také s touto Přílohou č. 7 související dokument „Podmínky přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007–2013“ připravený Ministerstvem životního prostředí, srpen 2007 a předložený Evropské Komisi dne 6. srpna 2007) a obsahující návod na uzavírání nových provozních smluv a zavádění úprav do dotčených provozních smluv na základě zadání a podkladů Státního fondu životního prostředí České republiky.

Tato metodika je tedy určena pro ty vlastníky vodohospodářské infrastruktury, jejichž infrastruktura je provozována v rámci oddílného modelu formou provozní smlouvy s provozovatelem.

1. VAZBY NA USTANOVENÍ RELEVANTNÍCH PŘEDPISŮ KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA A ODPOVÍDAJÍCÍ LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ V ČR

Operační program Životního prostředí (OPŽP) je programem na období let 2007–2013, který umožňuje získat prostředky z evropských fondů, a to konkrétně z Fondu soudržnosti (FS) a Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR).

Na úrovni EU vychází OPŽP především z následujících právních předpisů:

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999,
- nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/94,
- Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 („Obecné nařízení“),
- nařízení Komise (ES) č. 1828/2006 ze dne 8. prosince 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních týkajících se Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999 („Implementační nařízení“),
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004, o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/17/ES o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb,
- směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod,
- směrnice Rady 98/83/ES ze dne 3. listopadu 1998 o jakosti vody určené k lidské spotřebě,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky („Rámcová směrnice o vodách“).

Uvedené předpisy evropského práva upravují účel, prostředky, oblasti a způsoby čerpání prostředků z příslušných evropských fondů, ale i další záležitosti, přičemž oblast životního prostředí je pouze jedna z mnoha oblastí podpory. OPŽP umožňuje čerpat prostředky z obou těchto fondů, avšak pouze v oblasti ochrany životního prostředí v souladu se svým cílem.

Na úrovni ČR je nezbytné v souvislosti s problematikou OPŽP uvažovat zejména následující právní předpisy:

- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, v platném znění (vodní zákon),
- zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), v platném znění,
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, v platném znění,
- zákon č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení (koncesní zákon), v platném znění,
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), v platném znění,
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění,
- vyhláška Ministerstva zemědělství č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), v platném znění,
- zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, v platném znění,
- vyhláška Ministerstva financí č. 580/1990 Sb., v platném znění,
- opatření Ministerstva zemědělství č.j. 22402/06-16330 ze dne 4. 9. 2006,
- cenová rozhodnutí Ministerstva financí, kterými se vydává seznam zboží s regulovanými cenami,
- nařízení vlády č. 61/2003 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech, v platném znění,
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění,
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.

Soulad s požadavky Evropské komise je nezbytné posuzovat zejména z hlediska:

- Dohody mezi Českou republikou a Evropskou komisí na „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007–2013“ předložených EK dne 6. srpna 2007 (rovněž označována jako „Příloha č. 7 OPŽP“),
- Podmínek přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007–2013 (dokument připravený Ministerstvem životního prostředí, srpen 2007 a předložený EK dne 6. srpna 2007).

Pravidla podpory v rámci OPŽP jsou stanovena zejména v následujících dokumentech:

- Programový dokument Operační program Životní prostředí,
- Implementační dokument Operační program Životní prostředí,
- Směrnice MŽP č. 7/2007 pro předkládání žádostí a o poskytování finančních prostředků pro projekty z Operačního programu Životní prostředí včetně

spolufinancování ze Státního fondu životního prostředí České republiky a státního rozpočtu České republiky – kapitoly 315 (životní prostředí), včetně dodatků a příloh,

- Závazné pokyny pro žadatele a doplňující informace pro příjemce podpory,
- Metodika zadávání veřejných zakázek podle zákona č.137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, a další.

(vše dostupné na internetových stránkách www.opzp.cz)

2. UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY A VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH KATEGORIÍ

Tato kapitola poskytuje pro orientaci v dalším textu základní vhled do problematiky provozních modelů, provozních smluv a podpory projektů.

2.1 Vymezení základních pojmů

Vlastník

Pojem vlastník užívaný v této metodice označuje subjekt, který má výlučné vlastnické právo k vodovodu a kanalizaci (dále rovněž „infrastruktura“).

Žadatel

Žadatelem je vlastník, který splňuje podmínky dané Implementačním dokumentem OPŽP, v platném znění. Příjemci dotace v rámci oblastí 1.1. (podoblast 1.1.1.) a 1.2. OPŽP mohou být následující subjekty:

- obce a města,
- příspěvkové organizace a organizační složky obcí a měst,
- svazky obcí,
- vojenské lesy a statky ČR pro výkon správy na území vojenských újezdů,
- obchodní společnosti vlastněné z více než 50 % majetku obcemi či jinými veřejnoprávními subjekty, které mají charakter veřejnoprávního subjektu.¹

Vzhledem k tomu, že tato metodika se věnuje oblasti oddílného modelu provozování, budou žadateli o podporu (a tedy i typickými příjemci této metodiky) obce (města) a svazky obcí.

Provozovatel

Provozovatelem vodovodu nebo kanalizace je osoba, která provozuje vodovod nebo kanalizaci na základě provozní smlouvy a je držitelem povolení k provozování tohoto vodovodu nebo kanalizace.

Odběratel

Odběratelem je obecně vlastník pozemku nebo stavby připojené na vodovod nebo kanalizaci.

¹ Veřejnoprávním subjektem se podle definice Ministerstva financí rozumí jakýkoliv subjekt, který:

- je založený nebo zřízený za zvláštním účelem uspokojování potřeb obecného zájmu, který nemá průmyslovou nebo obchodní povahu,
- a je financován převážně státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty, nebo je těmito orgány řízen, nebo je v jeho správním, řídicím nebo dozorčím orgánu více než polovina členů jmenovaná státem, regionálními nebo místními orgány nebo jinými veřejnoprávními subjekty.

Vodovod

Vodovod je provozně samostatný soubor staveb a zařízení zahrnující vodovodní řady a vodárenské objekty, jimiž jsou zejména stavby pro jímání a odběr povrchové nebo podzemní vody, její úpravu a akumulaci.

Kanalizace

Kanalizace je provozně samostatný soubor staveb a zařízení zahrnující kanalizační stoky k odvádění odpadních vod a srážkových vod společně nebo odpadních vod samostatně a srážkových vod samostatně, kanalizační objekty, čistírny odpadních vod, jakož i stavby k čištění odpadních vod před jejich vypouštěním do kanalizace. Odvádí-li se odpadní voda a srážková voda společně, jedná se o jednotnou kanalizaci. Odvádí-li se odpadní voda samostatně a srážková voda také samostatně, jedná se o oddílnou kanalizaci.

Provozování VaK a vodohospodářské služby

Provozování vodovodů nebo kanalizací (a s tím spojené vodohospodářské služby poskytované provozovatelem) představují souhrn činností, kterými se zajišťuje dodávka pitné vody nebo odvádění a čištění odpadních vod. Rozumí se jím zejména dodržování technických postupů při odběru, úpravě a dopravě pitné vody včetně manipulací, odvádění, čištění a vypouštění odpadních vod, dodržování provozních nebo manipulačních řádů, kanalizačního řádu, vedení provozní dokumentace, provozní a fakturační měření, dohled nad provozuschopností vodovodů a kanalizací, příprava podkladů pro výpočet ceny pro vodné a stočné a další související činnosti; není jím správa vodovodů a kanalizací ani jejich rozvoj. Vodohospodářské služby (dále rovněž jen „**služby**“) poskytované provozovatelem tedy zahrnují zejména službu dodávky vody, službu odvádění a čištění odpadní vody, službu udržování a službu servisu odběratelům.

Vodné a stočné

Vodné představuje úplatu za dodávku pitné vody.
Stočné představuje úplatu za odvádění (a čištění) odpadních vod.

Tarif

Tarif představuje cenu pro Vodné nebo cenu pro Stočné; jedná se tedy o cenu v Kč za jednotku objemu vody (za 1 m³).

Podpora projektů

Podpora z prostředků FS se poskytuje formou dotace (nenávratné finanční podpory) až do výše 85 % celkových způsobilých **veřejných výdajů** projektu. Další celkové způsobilé **veřejné výdaje** (nejméně 15%, pokud by byla poskytnuta dotace v maximální přípustné výši) tvoří prostředky národních veřejných zdrojů ČR (tj. žadatelů², státního rozpočtu ČR, SFŽP apod.).

² Dle implementačního dokumentu je požadována finanční účast příjemce podpory na spolufinancování projektu a to ve výši minimálně 10 % z celkových způsobilých výdajů projektu.

Způsobilé veřejné výdaje

Způsobilými veřejnými výdaji se rozumí výdaje vynaložené veřejným subjektem (žadatel je veřejný subjekt). V případě, že projekt není spolufinancován ze soukromých zdrojů, platí, že celkové způsobilé výdaje se rovnají celkovým způsobilým veřejným výdajům.

Podmínkou pro poskytnutí podpory dle směrnice MŽP č. 7/2007 je u projektů s oddílným modelem provozování (viz kapitola 2.2.1.) schválení stávající provozní smlouvy včetně způsobu výběru provozovatele, nebo schválení podmínek budoucí (nové) provozní smlouvy včetně způsobu výběru provozovatele.

Princip solidarity

Princip solidarity je ve vztahu ke stanovení tarifů vyjádřen nastavením ceny pro vodné a stočné, které je shodné pro všechny odběratele v určité oblasti bez ohledu na skutečné náklady služby pro příslušného odběratele (např. bez ohledu na vzdálenost odběrného místa od zdroje pitné vody). Solidární cena tedy nezohledňuje rozdílné skutečné náklady na výrobu a dopravu pitné vody k odběrateli. Princip solidarity je jedním z významných a dominantních prvků realizace veřejného zájmu v oboru VaK v ČR.

Princip proporcionality

Princip proporcionality vyjadřuje jeden ze základních požadavků na přijatelnost projektů v rámci OPŽP a je obsažen v mnoha podmínkách přijatelnosti projektů uvedených v této metodice. Tento princip vyžaduje neomezení hospodářské soutěže nad rámec toho, co je nutné pro zajištění návratnosti vložené investice a generování přiměřeného zisku provozovatele. Příkladem lze uvést jeho aplikaci v souvislosti s možností sjednat delší dobu trvání nově uzavíraných smluv, tj. smlouvy bude možné takto prodloužit pouze za předpokladu, že delší doba trvání smlouvy nebude omezovat hospodářskou soutěž nad shora uvedený rámec.

Cenová fixace

Cenová fixace představuje mechanismus zajišťující, že existuje smluvně závazný a matematicky přesně daný způsob pro výpočet tarifů na základě některých hodnot, které jsou dané dopředu (ex ante) a některých hodnot, které jsou dané dle skutečnosti (ex post). Cenová fixace tedy v kontextu tohoto dokumentu neznamená, že tarify jsou pevně dané dopředu.

Finanční model

Standardní finanční model byl vytvořen na základě požadavku Ministerstva životního prostředí s ohledem na požadavky týkající se výpočtu ceny pro vodné a stočné uvedené v Příloze č. 7 OPŽP a v Podmínkách přijatelnosti. Účelem Standardního finančního modelu je umožnit *ex ante* nastavení tarifů, které lze účtovat po dobu tzv. „cenové fixace“ v trvání nejméně pěti let při současné kalkulaci „přiměřeného zisku“ provozovatele na základě řádně opodstatněného přístupu. Hodnoty, které vstupují do procesu cenové fixace *ex ante* jsou opravdu fixní a zakotvené ve smlouvě. Standardní finanční model zároveň představuje analytický nástroj ve vztahu ke stanovení nájemného. Vyplněný finanční model je povinnou přílohou všech provozních smluv. U stávajících smluv, které budou

upravené tak, aby vyhovovaly požadavkům OPŽP, je použití Standardního finančního modelu povinné.

U smluv nově soutěžených a uzavřených dle požadavků OPŽP použití Standardního finančního modelu není striktním požadavkem, nýbrž doporučení. Finanční model nějakého typu je ovšem rovněž podmínkou přijatelnosti všech nových provozních smluv (v rámci OPŽP) a pokud žadatelé chtějí využít jiný typ finančního modelu než Standardní finanční model, bude nutné odůvodnit, že používaný nástroj naplňuje všechny požadavky části A.1.1.b. Podmínek přijatelnosti. Práci se Standardním finančním modelem popisuje Manuál k Finančnímu modelu pro vlastníky a provozovatele vodohospodářské infrastruktury.

Služby obecného hospodářského zájmu

Jedná se o kategorii evropského práva. Za služby obecného zájmu se považují takové služby, které mají hospodářský charakter a které svojí povahou jsou v důležitém obecném zájmu celé společnosti a které by bez veřejné intervence nebyly poskytovány stávajícím způsobem. Mezi služby obecného hospodářského zájmu patří i dodávky vody a odvádění a čištění odpadních vod. Služby obecného hospodářského zájmu jsou předmětem specifické regulace ze strany Evropské unie.

2.2 Základní modely provozování vodohospodářské infrastruktury v ČR

Pro určení působnosti této metodiky v ČR lze definovat následující základní modely provozování vodohospodářské infrastruktury:

2.2.1 Oddílný model

Provozování infrastruktury je realizováno na podkladě **provozních smluv dle § 8 ZoVK**, kdy oddílné provozní společnosti jsou společnostmi s majetkovou účastí jiných (soukromých) subjektů než pouze vlastníka infrastruktury. Provozní společnosti mají pracovní síly, vlastní stroje a nářadí, budovy a pozemky, koncese, oprávnění a znalosti, nutné k zabezpečení provozování dle platné legislativy.

Oddílný provozní model může být definován jako spolupráce mezi vlastníkem infrastruktury a soukromým provozovatelem (tj. zpravidla mezi veřejnoprávním vlastníkem (např. obec) a soukromoprávním subjektem), kteří uzavřou **provozní smlouvu** o provozování vodovodu nebo kanalizace, na jejímž základě provozovatel užívá a provozuje vodovod nebo kanalizaci a poskytuje shora definované služby s tím spojené, které by jinak poskytoval vlastník (popř. je-li tak sjednáno, provádí technické zhodnocení ve smyslu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, tj. nástavbu, přístavbu, stavební úpravy, rekonstrukce nebo modernizace či jiná technická zhodnocení).

Provozovatel přebírá některá rizika, která podle zákona o vodovodech a kanalizacích nese primárně vlastník s tím, že pokud se riziko materializuje, nese provozovatel jeho důsledky (včetně finančních důsledků).

Provozovatel hradí vlastníku infrastruktury nájemné za užívání infrastruktury. Vlastník na druhé straně namísto přímé úhrady za poskytování těchto služeb umožní provozovateli brát užítky (zejména úplaty) od koncových uživatelů těchto služeb (odběratelů), tj. vodné a stočné.

Tato metodika se zabývá výhradně oddílným modelem provozování vodohospodářské infrastruktury v ČR. Skutečnost, že se jedná o oddílný model, prokáže žadatel vůči SFŽP prohlášením o tom, že je vlastníkem příslušné vodohospodářské infrastruktury (na základě žádosti SFŽP může být v konkrétním případě požadováno i předložení příslušných výpisů z katastru nemovitostí či výpisů z majetkové evidence dle vodního zákona) a předložením platné provozní smlouvy.

2.2.2 Model samostatného provozování (Obec provozuje sama)

Obec si svou infrastrukturu provozuje sama případně některé činnosti nebo odborný dozor na základě servisní (nebo jiné obdobné) smlouvy zajišťují externí organizace (dodavatelé), přičemž odpovědnost za provozování a také výběr vodného a stočného zůstává na příslušné obci.

Externí organizace v tomto modelu není provozovatelem infrastruktury a není oprávněna vybírat vodné a stočné.

Na tento provozní model se tato metodika nevztahuje.

* Státní fond životního prostředí ČR (popř. Ministerstvo životního prostředí) však bude posuzovat, zda konkrétní vztah vlastníka infrastruktury a jeho případných dodavatelů nepředstavuje vzhledem k jeho parametrům a rozsahu faktický nebo skrytý oddílný model provozování vodohospodářské infrastruktury, a zda se tedy nejedná o obcházení ZoVK a Podmínek přijatelnosti. V případě, že bude daný model představovat faktický provozní vztah, musí daný projekt pro svou přijatelnost naplnit požadavky této metodiky, tj. shodné podmínky jako projekt s oddílným modelem provozování.

O nepřípustné obcházení ZoVK a Podmínek přijatelnosti se může jednat zejména pokud:

- převážnou část provozu vodohospodářské infrastruktury nezajišťuje sám vlastník, ale jeho dodavatel (nebo dodavatelé, popř. subdodavatelé);
- výběr dodavatele byl proveden netransparentním nebo diskriminujícím způsobem;
- činnost, kterou provádí dodavatel, by mohl dostatečně kvalitně, odborně a efektivně provádět sám vlastník;
- dodavatel je shodný se stávajícím provozovatelem v rámci oddílného modelu, nebo je se stávajícím provozovatelem majetkově či jinak právně i fakticky propojen;
- vlastník na dodavatele přenáší převážnou část rizik a povinností, která mu ze zákona jako vlastníkovu a provozovateli náleží;
- odměna dodavatele za jeho činnost je závislá na výši výběru tarifů od uživatelů vodohospodářských služeb (který provádí vlastník);
- výše odměny umožňuje dodavateli vykazovat nepřiměřený zisk;
- infrastruktura byla za účelem tohoto způsobu provozování vyjmuta ze stávajícího oddílného modelu provozování.

2.2.3 Vlastnický model

Organizace odpovědná za provozování byla zřízena a je 100% ovládána jedním vlastníkem či vlastníky dotčené infrastruktury a provozuje ji na základě smlouvy nebo jiného místně platného pověření (dohody, vyhlášky, směrnice apod.). Provozovatel je tedy 100% ovládán³ (vlastněn) vlastníkem či vlastníky infrastruktury.

³ Podle ustanovení § 66a odst. 2 obchodního zákoníku „ovládající osobou je osoba, která fakticky nebo právně vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na řízení nebo provozování podniku jiné osoby.“

Podle ustanovení § 66a odst. 3 je ovládající osobou vždy osoba, která

- a) je většinovým společníkem; to neplatí, jestliže je ovládající osoba určena podle ustanovení písmene b),
- b) disponuje většinou hlasovacích práv na základě dohody uzavřené s jiným společníkem (společníky), nebo
- c) může prosadit jmenování nebo volbu nebo odvolání většiny osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, anebo většiny osob, které jsou členy dozorčího orgánu právnické osoby, jejímž je společníkem.

Na tento provozní model se tato metodika nevztahuje.

Poznámka * uvedená v čl. 2.2.2 se aplikuje přiměřeně.

2.2.4 Smíšený model

Smíšený model představuje situace, kdy provozovatel a vlastník infrastruktury je jedna a táž osoba **odlišná od obce** (na rozdíl od modelu samostatného provozování).

Variantou smíšeného modelu je tzv. **smíšený model provozování s participací soukromého kapitálu**. V těchto případech se např. obec a soukromá společnost kapitálově podílí na subjektu, který je vlastníkem a zároveň provozovatelem infrastruktury. V tomto případě bude žadatel o dotaci posuzován v rámci obecně platných postupů pro posuzování veřejné podpory, tak jako se běžně postupuje při posuzování žadatelů tohoto typu při implementaci programů EU, **proto se na tento model metodika nevztahuje**.

Poznámka * uvedená v čl. 2.2.2 se aplikuje přiměřeně.

2.2.5 Tabulka

Jednotlivé varianty provozních modelů shrnujeme pro přehlednost v následující tabulce:

Vlastník infrastruktury	Provozovatel infrastruktury	Uzavírá se provozní smlouva?	Název modelu	Uplatní se metodika?
Obec	Subjekt s účastí soukromého kapitálu	Ano	Oddílný model	ANO
Obec	Dosud není provozováno	Ne	Není dosud provozováno	NE (pokud je již rozestavěno)
Obec	Obec	Ne	Model samostatného provozování	NE
Obec	Subjekt ovládaný výlučně vlastníkem	Ano	Vlastnický model	NE
Jiný subjekt než obec	Jiný subjekt než obec	Ne	Smíšený model	NE

Tato metodika je zaměřena výhradně na problematiku provozních smluv, kde vlastníci vodohospodářské infrastruktury předpokládají čerpání dotací z OPŽP.

Tento text je tedy určen pro žadatele v rámci **oddílného modelu** provozování vodohospodářské infrastruktury v ČR a neupravuje postup pro získání dotace v případě žadatelů s odlišnými provozními modely!

(viz však Poznámka * v čl. 2.2.2)

2.3 Rozcestník kategorií provozních smluv

V následujících kapitolách tato metodika rozlišuje mezi několika kategoriemi provozních smluv v rámci oddílného modelu provozování vodohospodářské infrastruktury.

Stávající provozní smlouvy (kapitola č. 3 této metodiky)

Stávající provozní smlouvy jsou za předpokladu splnění podmínek uvedených níže v kapitole č. 3 této metodiky přijatelné pro OPŽP.

Do kategorie stávajících provozních smluv jsou zařazeny následující smlouvy:

- smlouvy uzavřené před vstupem ČR do EU (tj. do 30. 4. 2004) bez ohledu na soulad jejich uzavření s pravidly práva ES,
- smlouvy uzavřené po vstupu ČR do EU avšak před schválením OPŽP (tj. před 20. 12. 2007), pokud tyto smlouvy byly uzavřeny při respektování pravidel daných právem ES.

Smlouvy, které byly uzavřeny po vstupu ČR do EU před schválením OPŽP (tj. před 20. 12. 2007), avšak nebyly uzavřeny při respektování pravidel daných právem ES, se nepovažují za stávající smlouvy a nejsou přijatelné pro OPŽP.

V rámci stávajících provozních smluv tato metodika rozlišuje

- smlouvy s dominantním vlivem veřejného vlastnictví (**kapitola 3.3**)
 - a
- smlouvy s dominantním vlivem soukromého vlastnictví v provozovateli (**kapitola 3.4**), přičemž tyto smlouvy jsou dále rozděleny dle doby (termínu) jejich ukončení (platnosti) (**kapitoly 3.4.1 až 3.4.4**).

Nové provozní smlouvy (kapitola č. 4 této metodiky)

Nové provozní smlouvy jsou za předpokladu splnění podmínek uvedených níže v kapitole č. 4 této metodiky přijatelné pro OPŽP.

Do kategorie nových provozních smluv jsou zařazeny smlouvy, které byly nebo budou uzavřeny po schválení OPŽP. Obsah těchto smluv musí být v souladu s relevantní legislativou ČR a EU a dalšími zde uvedenými podmínkami dohodnutými s EK.

3. STÁVAJÍCÍ PROVOZNÍ SMLOUVY

Stávající provozní smlouvy musíme zejména odlišit od tzv. nových provozních smluv, které jsou podrobně rozebrány v kapitole 4. Velmi obecně se stávajícími smlouvami rozumí smlouvy, které byly uzavřeny před schválením OPŽP. Rozlišení těchto dvou základních druhů smluv hraje roli především v tom, že pro každý z nich jsou stanoveny jiné podmínky pro poskytování podpory.

Pro stávající smlouvy je typické to, že už určitou dobu v praxi za již dříve nastavených podmínek fungují. Pokud již zcela neodpovídají podmínkám stanoveným OPŽP, je na ně možné poskytnout podporu pouze v případě jejich určité úpravy. **Půjde především o financování obnovení nebo rozšíření stávající infrastruktury s tím, že tato infrastruktura bude po jejím dokončení provozována na základě stávající smlouvy.**

Pokud bude obnovena nebo rozšířena infrastruktura po jejím dokončení provozována na základě nové provozní smlouvy, je nezbytné v případě oddílného modelu pro přijatelnost projektu vybrat ve výběrovém řízení nového provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu obsahující náležitosti uvedené v kapitole č. 4 této metodiky; úpravy stávající provozní smlouvy se v takovém případě nevyžadují.

Případy, kdy je možné při zachování přijatelnosti projektu provozovat obnovenou nebo rozšířenou infrastrukturu jiným než oddílným modelem, jsou uvedeny v kapitole č. 4.2 této metodiky.

Provozování infrastruktury na základě stávající smlouvy je možné za předpokladu, že financovaná obnovena nebo rozšířená infrastruktura nebude vytvářet nové dodatečné nebo oddělitelné služby, pro které se požaduje výběrové řízení na nového provozovatele (viz kapitola 4.2 níže). Aby bylo možné v souladu s OPŽP podporu poskytnout, musejí být splněny i některé další specifické podmínky, které se týkají především nastavení tarifů, zahrnutí výkonových parametrů, monitoringu a sankcí a dále trvání provozních smluv.

Tyto stávající provozní smlouvy bude za účelem čerpání dotací nutné upravit a doplnit, aby požadované podmínky splňovaly. Naproti tomu v případě nových (nově vznikajících) provozních smluv budou požadované podmínky nastaveny už při jejich uzavírání.

Vymezení stávajících provozních smluv

Stávající provozní smlouvy jsou:

- smlouvy uzavřené před vstupem České republiky do Evropské unie, a dále
- smlouvy uzavřené před schválením OPŽP 2007–2013 (tj. před 20. 12. 2007) pod podmínkou, že tyto smlouvy byly uzavřeny při respektování pravidel daných právem Evropských společenství.

V uvedené definici můžeme rozlišit dva druhy stávajících provozních smluv podle doby jejich uzavření:

I. Stávající provozní smlouvy uzavřené před vstupem České republiky do Evropské unie

Tyto smlouvy byly **uzavřeny** před 1. květnem 2004 podle tehdy platných právních předpisů národní legislativy.

II. Smlouvy uzavřené před schválením OPŽP 2007–2013 pod podmínkou, že tyto smlouvy byly uzavřeny při respektování pravidel daných právem Evropských společenství⁴

Tyto smlouvy byly uzavřeny po vstupu ČR do EU, tedy v době, kdy na našem území platilo evropské právo. Požadavek na jejich **uzavření** v souladu s evropským právem je tedy legitimní.

Požadavek na uzavření v souladu s evropským právem je třeba vykládat následujícím způsobem:

- a) pokud příslušná stávající provozní smlouva obsahuje ujednání o přímém výběru poplatků od koncových uživatelů ze strany provozovatele a dále obsahuje ustanovení o přenosu podstatné části rizik spojených s provozováním infrastruktury na provozovatele⁵ a vykazuje tedy znaky koncesní smlouvy a pokud byla uzavřena v době od 1. července 2006, bylo nutné, aby uzavření smlouvy předcházelo koncesní řízení podle zákona č. 139/2006 Sb. V takovém případě je nutné, aby žadatel předložil SFŽP doklady o řádném průběhu koncesního řízení.⁶
- b) pokud příslušná stávající provozní smlouva obsahuje ujednání o přímém výběru poplatků od koncových uživatelů ze strany provozovatele a dále obsahuje ustanovení o přenosu podstatné části rizik spojených s provozováním infrastruktury na provozovatele a byla uzavřena v době od 7. února 2005 do 30. června 2006, bylo nutné, aby uzavření této smlouvy předcházelo splnění podmínek vyplývajících z hlavy čtvrté zákona č. 40/2004 Sb., tedy minimálně zveřejnění oznámení o koncesním řízení s minimální lhůtou pro podání nabídek alespoň třicet dnů, řádné posouzení a hodnocení nabídek a zdůvodnění výběru nejvhodnější nabídky,
- c) pokud příslušná stávající provozní smlouva byla uzavřena po vstupu České republiky do EU před 7. únorem 2005, bylo nutné, aby jejímu uzavření předcházelo (zákonem výslovně neupravené) transparentní a nediskriminační výběrové řízení, jehož součástí by měly být minimálně následující prvky: zveřejnění záměru uzavřít provozní smlouvu s uvedením kritérií pro výběr

⁴ Pod podmínkou, že bude ve výběrovém řízení vybrán nový provozovatel a bude uzavřena nová provozní smlouva, mohou být přijaty pro OPŽP i projekty se smlouvami uzavřenými či prodlouženými se soukromými provozovateli po 30.4.2004 **bez řádného výběrového řízení dle práva ES** (viz kapitola 3.4.5 níže).

⁵ Pokud je uzavřena provozní smlouva, která provozovateli umožňuje svým jménem a na svůj účet vybírat poplatky od koncových uživatelů, měl by koncesionář (provozovatel) nést podstatnou část rizik spojených s využíváním předmětu koncesní smlouvy. V případě koncesních smluv na provozování vodohospodářské infrastruktury je takovým rizikem zejména tzv. riziko poptávky, tedy riziko poklesu *míry* využívání služeb poskytovaných provozovatelem, platební riziko, tedy riziko že za odebrané služby nebude zapláceno a dále provozní rizika spojená s technickou stránkou provozování příslušné infrastruktury.

⁶ Předpokládáme, že celkový příjem provozovatele po dobu trvání příslušné provozní smlouvy přesáhne částku 20.000.000 Kč bez DPH. Pokud by byl předpokládán příjem provozovatele po celou dobu provozní smlouvy nižší, byl by zadavatel povinen zvolit postup popsany ad c).

nejvhodnější nabídky, transparentní a nediskriminační posouzení a hodnocení nabídek, zdůvodněný výběr nejvhodnější nabídky,

- d) pokud příslušná provozní smlouva nevykazuje znaky koncesní smlouvy (tedy zejména pokud neobsahuje ujednání o přímém výběru poplatků od koncových uživatelů ze strany provozovatele), zadavatel/vlastník infrastruktury v takovém případě nebyl povinen postupovat dle předchozích bodů a) až c) a to bez ohledu na okamžik uzavření provozní smlouvy). V konkrétním případě potom bude na posouzení žadatele (ve spolupráci s pracovníky SFŽP), zda uzavření smlouvy představovalo veřejnou zakázku (v takovém případě by byl zadavatel povinen konat zadávací řízení dle zákona č. 40/2004 Sb., popř. v době od 1. července 2006 dle zákona č. 137/2007 Sb.) nebo zda příslušná provozní smlouva nepředstavuje ani veřejnou zakázku ani koncesi (v takovém případě by byl zadavatel povinen pouze dodržet obecné požadavky na transparentnost a nediskriminaci).
- e) Je věcí zadavatele/žadatele, aby SFŽP prokázal, že příslušná stávající provozní smlouva uzavřená po vstupu České republiky do EU byla uzavřena v souladu s požadavky evropského práva. Za tím účelem musí být připraven předložit následující dokumentaci:

- Ad a) kompletní dokumentaci koncesního řízení dle zákona č. 139/2006 Sb.,
- Ad b) dokumentaci o průběhu koncesního řízení dle zákona č. 40/2004 Sb., zejména doklady o zveřejnění záměru uzavřít provozní smlouvu (oznámení koncesního řízení), nabídky všech uchazečů, doklady o posouzení a hodnocení nabídek a další relevantní dokumentaci dle specifik jednotlivého případu,
- Ad c) doklady o transparentním průběhu výběrového řízení, zejména dokumenty o zveřejnění záměru uzavřít provozní smlouvu příp. o přímém oslovení více potenciálních provozovatelů, dokumenty o jednání s potenciálními provozovateli a o vyhodnocení nabídek potenciálních provozovatelů a zdůvodnění výběru provozovatele a
- Ad d) doklady, budou vyžádány na základě individuálního posouzení konkrétního případu.

Požadavek na **uzavření** stávajících provozních smluv v souladu s evropským právem je tedy nutné dodržet pouze u kategorie ad II. U všech kategorií těchto smluv může být dotace poskytnuta v případě, že smlouvy naplní veškeré níže uvedené podmínky přijatelnosti (tj. pokud budou v souladu s níže uvedenými podmínkami přijatelnosti upraveny).

3.1 Rozdělení stávajících provozních smluv

V této části se budeme zabývat rozdělením stávajících provozních smluv z hlediska vlivu a postavení soukromých či veřejných subjektů.

3.1.1 Dominantní vliv veřejného vlastnictví

Provozní smlouvy s dominantním vlivem veřejného vlastnictví jsou do určité míry zrcadlovou variantou smluv s dominantním vlivem se soukromým vlastnictvím. Kromě dominance v kapitálové účasti v provozní společnosti je však pro zařazení konkrétní smlouvy do této kategorie nezbytné naplnit i další podmínky.

Do kategorie smluv s dominancí veřejného vlastnictví lze konkrétní vztah zařadit za předpokladu splnění všech následujících podmínek:

- I. jedná se o situaci, kdy provozní společnost je osoba ovládaná a ovládající osobou je veřejný subjekt nebo veřejné subjekty (rozhodující vliv v provozní společnosti tedy vykonává veřejný subjekt);
- II. je zajištěna funkčnost modelu, v jehož rámci veřejný subjekt v souladu s ustanoveními ObchZ bude realizovat taková rozhodnutí valných hromad společnosti (např. schválením dlouhodobého podnikatelského plánu společnosti), která budou zajišťovat přiměřenou tvorbu zisku pouze ve výši nezbytné pro obnovu a rozvoj provozní infrastruktury, tvorbu nezbytných finančních rezerv a fondů provozní společnosti; a zároveň
- III. **nebude tvořen zisk za účelem výplaty dividend, či jiné formy zisku pro majitele provozní společnosti**, přičemž veřejný subjekt jakožto osoba ovládající provozní společnost bude realizovat jakékoliv své výhody (např. výplatu nájemného) pouze v souladu s obsahem obecně závazné právní úpravy (tj. legislativy ČR i EU).

Splnění těchto podmínek lze prokázat např. společenskou smlouvou, stanovami, akcionářskou smlouvou, popř. relevantními rozhodnutími orgánů společnosti s tím, že v konkrétním případě si může SFŽP vyžádat další specifické dokumenty, např. prohlášení statutárního orgánu společnosti apod.

V případech, kdy je v provozovateli alespoň menšinová kapitálová účast soukromého sektoru, mohou být tyto podmínky v praxi velice obtížně splnitelné. Soukromý subjekt (byť s menšinovou kapitálovou účastí) totiž zpravidla nebude ochoten ani schopen zajistit splnění posledních dvou výše uvedených podmínek. V těchto případech je proto třeba věnovat zvláštní pozornost prokázání a zdůvodnění neziskového charakteru příslušného subjektu, například stanovami či společenskou smlouvou, usneseními valné hromady apod.

I v případě, kdy je ovládající osobou ve vztahu k provozovateli subjekt veřejného práva, avšak nejsou naplněny zbývající výše uvedené podmínky (II. a III.), bude nezbytné takový vztah posuzovat jako smlouvu s dominancí soukromého vlastnictví.

Ve zvláštních případech, kdy

- provozní smlouva byla uzavřena nebo prodloužena po 30. 4. 2004 bez řádného výběrového řízení, a zároveň
- vlastník infrastruktury nedisponoval výlučnými majetkovými právy⁷ nebo vlastník ve vztahu k provozovateli nebyl osobou ovládající (nenaplňoval podmínky přidružené osoby⁸;

budou projekty přijaty pouze pod podmínkou, že bude ve výběrovém řízení vybrán nový provozovatel a bude uzavřena nová provozní smlouva.

VÝJIMKY (ve vztahu ke zvláštním případům)

Výběrové řízení na provozovatele nebude muset být podstoupeno, pokud nejpozději do doby Rozhodnutí bude provozovatel infrastruktury 100% vlastněn vlastníkem infrastruktury a pokud bude splněna podmínka, že převážná část činnosti provozovatele bude vykonávána ve prospěch vlastníka infrastruktury. V takovém případě se jedná o **vlastnický model provozování**, a smlouva tedy nepodléhá podmínkám přijatelnosti dle tohoto manuálu. Tento model musí být zachován po celou dobu provozního vztahu.

⁷ ve smyslu ust. § 18 odst. 1 písm. j) ZoVZ má vlastník infrastruktury výlučná majetková práva v určité osobě, zejména pokud disponuje sám veškerými hlasovacími právy plynoucími z účasti v takové osobě nebo pokud taková osoba má právo hospodařit s majetkem vlastníka, nemá vlastní majetek a výlučně vlastník vykonává kontrolu nad hospodařením takové osoby.

⁸ ve smyslu ust. § 17 písm. h) ZoVZ je přidruženou osobou osoba, vůči které je vlastník ovládající či ovládanou osobou, nebo osoba, která je společně se zadavatelem osobou ovládanou jinou osobou.

3.1.2 Dominantní vliv soukromého vlastnictví

Dominantním vlivem soukromého vlastnictví se rozumí situace, kdy provozní společnost je ve smyslu ust. § 66a ObchZ⁹ osoba ovládaná a ovládající osobou je soukromý subjekt nebo více soukromých subjektů. Určujícím pro zařazení stávajících provozních smluv do této kategorie je tedy to, zda rozhodující vliv v provozní společnosti vykonává soukromý či veřejný subjekt. Pokud je tento subjekt (ovládající osoba) subjektem soukromým, můžeme hovořit o dominantním vlivu soukromého vlastnictví.

Do této kategorie je však z hlediska přijatelnosti financování z OPŽP nezbytné zařadit (a následně naplnit veškeré požadavky v rámci této kategorie) rovněž všechny smlouvy, které nesplňují veškeré podmínky pro jejich zařazení do kategorie s dominancí veřejného vlastnictví.¹⁰

V případě projektů se smlouvami spadajícími do této kategorie platí, že je v zásadě lze financovat z OPŽP. Existují však určité druhy smluv, které tuto možnost limitují a v některých případech i zcela vylučují. V následujícím textu jsou uvedeny kategorie smluv s dominantním vlivem soukromého vlastnictví a ohledem na možnost financování z OPŽP.

I. Případy, kdy LZE projekty financovat z OPŽP:

Smlouvy s termínem platnosti do konce roku 2015

Projekty se stávající provozní smlouvou s datem platnosti do konce r. 2015 lze za níže rozvedených podmínek financovat z OPŽP.

Tyto projekty mohou být financovány z OPŽP, přičemž prostředky z FS představují maximálně **85 %** celkových způsobilých veřejných výdajů projektu. V případě vodohospodářských projektů, způsobilé výdaje mohou být nižší než způsobilé náklady projektu z důvodu kladných čistých příjmů z infrastruktury. Skutečná výše podpory vyplývá pak z finanční analýzy.¹¹

⁹ Podle ustanovení § 66a odst. 2 obchodního zákoníku „ovládající osobou je osoba, která fakticky nebo právně vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na řízení nebo provozování podniku jiné osoby.“

Podle ustanovení § 66a odst. 3 je ovládající osobou **vždy** osoba, která

- d) je většinovým společníkem; to neplatí, jestliže je ovládající osoba určena podle ustanovení písmene b),
- e) disponuje většinou hlasovacích práv na základě dohody uzavřené s jiným společníkem (společníky), nebo
- f) může prosadit jmenování nebo volbu nebo odvolání většiny osob, které jsou statutárním orgánem nebo jeho členem, anebo většiny osob, které jsou členy dozorčího orgánu právnické osoby, jejímž je společníkem.

¹⁰ srov. kapitola 3.1.2 níže

¹¹ viz např. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/working/wd4_cost_cs.pdf

Smlouvy s termínem platnosti končícím v letech 2016 až 2022

Tyto projekty rovněž lze za níže rozvedených podmínek financovat z OPŽP. Tam, kde trvání smlouvy nebude tímto způsobem zkráceno, může být projekt z prostředků OPŽP financován s tím, že **maximální výše podpory bude snížena** následovně:

Smlouvy s termínem platnosti do konce roku 2020

U těchto smluv je maximální výše podpory omezena tak, že prostředky FS budou představovat maximálně **60 %** celkových způsobilých veřejných výdajů projektu. Je třeba zde zdůraznit, že projekty s čistými příjmy mají skutečnou míru podpory nižší než 60 % (ve vztahu k celkovým způsobilým nákladům projektu); konečná výše podpory je stanovena na základě finanční analýzy.

Smlouvy s termínem platnosti končícím v letech 2021 a 2022

U těchto smluv je maximální výše podpory omezena tak, že prostředky FS budou představovat maximálně **30 %** celkových způsobilých veřejných výdajů projektu. I zde je nutno zdůraznit, že projekty s čistými příjmy mají skutečnou míru podpory nižší než 30 % (ve vztahu k celkovým způsobilým nákladům projektu); konečná výše podpory je stanovena na základě finanční analýzy.

II. Případy, kdy projekty *NELZE* financovat z OPŽP:

Smlouvy s termínem platnosti po roce 2022

Projekty se stávající provozní smlouvou, která vyprší po r. 2022, nelze bez dalšího z OPŽP financovat¹².

Smlouvy s termínem platnosti na dobu neurčitou

Projekty se stávající provozní smlouvou uzavřenou na dobu neurčitou nelze bez dalšího z OPŽP financovat¹².

¹² viz kapitola 3.4 níže.

3.2 Úpravy smluv: OBECNÁ ČÁST

Tato část textu se zabývá podrobným rozvedením obsahu smluv, který bude vyžadován pro přijatelnost projektu v rámci OPŽP.

Pro všechny stávající smlouvy přijatelné pro OPŽP platí, že musí zahrnovat požadavky na kvalitu vodohospodářských služeb, výkonové parametry podporující efektivitu a odpovídající sankční mechanismy a monitorovací nástroje a rovněž určený výpočet ceny pro vodné a stočné. Tyto obecné požadavky jsou podrobně rozebrány v této kapitole.

Přehledné rozvedení podmínek přijatelnosti pro každou kategorii smluv je uvedeno níže v kapitolách 3.3 „ZVLÁŠTNÍ ČÁST: Smlouvy s dominantním vlivem veřejného vlastnictví“ a 3.4 „ZVLÁŠTNÍ ČÁST: Smlouvy s dominantním vlivem soukromého vlastnictví“.

Pro zajištění přijatelnosti projektu tedy upravené smlouvy musí odpovídat níže uvedeným náležitostem.

3.2.1 Soulad s nejlepší mezinárodní praxí

Níže uvedené obsahové náležitosti smluv a další doporučení uvedená v této kapitole odpovídají osvědčeným mezinárodním postupům v oblasti PPP (Public Private Partnership, tj. partnerství veřejného a soukromého sektoru). Charakteristickými znaky PPP projektů je včasné stanovení požadovaných standardů kvality služeb a efektivní realizace projektu, přenos rizik a odpovědnosti, oboustranná výhodnost projektů, motivace soukromého sektoru, apod. Výsledkem v praxi osvědčených postupů musí být nejen zajištění lepší služby veřejnosti, ale rovněž získání vyšší hodnoty za peníze pro veřejný sektor.

Hodnota za peníze je termín přejatý z anglického termínu „value for money“. Hodnotou za peníze se rozumí optimální kombinace celkových nákladů projektu a zajištěné kvality uspokojující potřeby uživatelů (odběratelů), přičemž nejnižší nabídka nemusí být vždy ta nejhodnotnější. Hodnota za peníze porovnává celkové, kvantitativní i kvalitativní, hodnoty, které veřejný sektor získá v poměru ke svým vynaloženým prostředkům na zajištění těchto hodnot.

Tato tzv. nejlepší mezinárodní praxe vyžaduje v oblasti vodního hospodářství např.:

- předem stanovit kritéria, která zaručí optimální kvalitu poskytovaných služeb, stejně jako systém monitorování kvality poskytovaných služeb;
- definovat povinnosti provozovatelů rovněž vůči odběratelům a předem stanovit postihy pro případ nedodržení těchto povinností;
- nastavit způsob výpočtu tarifů s cílem podpořit lepší efektivitu poskytovaných služeb;
- nastavit takovou výši nájemného, jež provozovatelé platí vlastníkům, která v budoucnosti umožní přiměřenou obnovu infrastruktur po skončení jejich životnosti, tak případně přiměřený rozvoj nové infrastruktury, vždy však s ohledem na sociálně únosnou úroveň tarifů;¹³
- upravit dobu trvání provozních smluv tak, aby nedocházelo k narušení hospodářské soutěže;
- respektovat směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/60/ES ustanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky č. 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod a č. 98/83/ES o jakosti vody určené k lidské spotřebě, a další.

Cílem této kapitoly je nastavit vhodné obsahové náležitosti provozních smluv tak, aby takto upravené smlouvy odpovídaly požadavkům nejlepší mezinárodní praxe, a tedy aby byly naplněny podmínky přijatelnosti příslušných projektů pro financování z OPŽP.

Přestože není možné podat vyčerpávající výčet všech požadavků nejlepší mezinárodní praxe, uvádíme níže v kapitole 3.2.7 této metodiky příklady smluvních ustanovení, které těmto požadavkům odpovídají.

¹³ k nájemnému viz níže část 3.2.2

3.2.2 Nastavení tarifů

Nastavení tarifů (cen pro vodné a stočné) musí podporovat kvalitu poskytovaných služeb. V případném výběrovém řízení bude provozovatelem navržené nastavení tarifů základním kritériem pro výběr nového provozovatele.

Cena pro vodné a stočné vypočtená podle provozní smlouvy musí být vždy v souladu s cenovými předpisy a oborovou regulací Ministerstva zemědělství (včetně opatření obecné povahy Ministerstva zemědělství č.j. 22402/06-16330 ze dne 4. září 2006, pravidla pro členění položek při výpočtu ceny pro vodné a stočné včetně struktury jednotlivých položek).

Podkladem pro nastavení tarifů a přiměřenosti zisku bude Standardní finanční model zpracovaný pro celou dobu trvání smlouvy, ve kterém budou vyplněny veškeré položky (včetně nájemného) rozhodující pro stanovení tarifů. Finanční model (v případě upravených stávající smluv Standardní finanční model, v případě nových provozních smluv finanční model obecně) musí být přílohou provozní smlouvy. Standardní finanční model se zpracovává dle Manuálu k Finančnímu modelu pro vlastníky a provozovatele vodohospodářské infrastruktury.

Tarifů mají být nastaveny tak, aby podněcovaly efektivnost provozovatele a aby byly sociálně únosné. Zisk musí být přiměřený s ohledem na úroveň a charakter rizik spojených s podnikáním v oboru vodního hospodářství.

Dle české legislativy (definice dle ust. § 2 odst. 2 písmeno b) vyhlášky č. 580/1990 Sb., v platném znění) je přiměřeným ziskem „zisk odpovídající obvyklému zisku dlouhodobě dosahovanému při srovnatelných ekonomických činnostech, který zajišťuje přiměřenou návratnost použitého kapitálu v přiměřeném časovém období“.¹⁴

Stanovení tarifů vodného a stočné musí být v souladu s následujícími mechanismy:

- stanovení tarifů na základě Standardního finančního modelu, který bude tvořit přílohu provozní smlouvy;
- regulace cen v souladu s aplikovatelnými právními předpisy¹⁵;
- zafixování pravidel pro tvorbu cen pro vodné a stočné (vč. maximální výše vybraných nákladových položek) je nastaveno pro nejméně pětileté období, přičemž vybrané nákladové položky lze v rámci uvedeného období indexovat dle veřejně dostupných indexů (př. indexy ČSÚ);

¹⁴ Doplnující vymezení je uvedeno v části II. výměru Ministerstva financí č. 01/2008, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami, tj. přiměřeným ziskem je „zejména zisk spojený s výrobou a prodejem zboží podléhajícího věcnému usměrňování cen určený na pořízení hmotného a nehmotného majetku a pozemků, na zvýšení základního kapitálu, na tvorbu fondů, jejichž tvorba a naplňování je uloženo jinými právními předpisy.“

¹⁵ zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, v platném znění (dále jen „zákon o cenách“), a prováděcí vyhláška č. 580/1990 Sb., v platném znění a aktuální výměr MF ČR, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami.

- cena pro vodné a stočné může být jinak zvýšena pouze v případě nárůstu nákladových položek, jejichž cenu provozovatel nemůže předmětem své činnosti a mírou své efektivity ovlivnit;
- riziko vydobytí pohledávek za odběrateli nese výhradně provozovatel, tj. např. snížení dobytosti pohledávek za odběrateli se v žádném případě nemůže projevit zvýšením cen pro vodné a stočné;
- výše kalkulačního zisku zahrnutá do Standardního finančního modelu („průběžně definovaný kalkulační zisk“) bude zafixována na průběžné maximální hodnoty zaručující návratnost vloženého kapitálu,¹⁶ a to jak ve vztahu k dokumentovanému kapitálovému vkladu provozovatele realizovanému v minulosti, tak i ve vazbě na odůvodněné potřeby kapitálového vkladu do konce trvání provozní smlouvy;
- v návaznosti na fixovanou výši kalkulačního zisku bude ve Standardním finančním modelu stanoven i pevný režim příjmů z nájemného, přičemž tyto platby nájemného budou nastaveny tak, aby vlastníkově infrastruktury přiměřeně přispívaly k realizaci obnovy a přiměřeného rozvoje infrastruktury v souladu se ZoVK, přičemž přiměřenost se posuzuje mimo jiné i ve vztahu k sociální únosnosti tarifů;
- platby nájemného nebude možné snižovat oproti údajům z Standardního finančního modelu během trvání smlouvy;
- v případě, že kalkulační zisk v dalších letech smlouvy bude nad úroveň průběžně definovaného kalkulačního zisku, bude rozdíl mezi reálně dosaženým kalkulačním ziskem a průběžně definovaným kalkulačním ziskem dělen v předem daném poměru mezi provozovatele a vlastníka infrastruktury;¹⁷
- provozovatel vykáže kalkulační zisk ve struktuře definované přílohou č. 19 vyhlášky č. 428/2001 Sb., kterou se provádí ZoVK.

Sociální únosnost tarifů

Dle čl. 9 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (dále „Rámcová směrnice o vodách“) lze odůvodnit ze sociálních důvodů nižší tarifů vodohospodářských služeb než je plně nákladový tarif (pokrývající veškeré náklady včetně plné obnovy majetku). Proto je nutné stanovit na národní úrovni pojem sociálně únosný tarif. Obecně (např. dle studií Světové banky) je jako přijatelná hranice uznávána hranice 5% z čistých příjmů nejchudších domácností. V žádném státě EU nebylo veřejně indikováno výrazné překročení této hranice, často se jen přibližování k této hranici interpretuje jako „sociální problém“. V praxi se sleduje sociálně únosné tempo zvyšování tarifů směrem k sociálně únosnému tarifu a není vhodné realizovat cenové „skoky“ a vysoké jednorázové zvýšení tarifů (viz zvýšení cen v období 1994-1995). S ohledem na dostupnost statistických dat je pro ČR stanovena hranice max. 2 % z průměrných čistých příjmů všech domácností. Tato hranice vychází ze skutečnosti, že příjmy nejchudších domácností jsou cca 2,5krát nižší než průměr čistých příjmů všech domácností, tj. pokud náklady domácností na vodné a stočné dohromady nepřevyšují hranici 2 % z průměrného čistého příjmu všech domácností, potom nepřevyšují všeobecně uznávanou hranici 5% z průměru čistých příjmů všech domácností.

¹⁶ Zde je třeba chápat pojem „návratnost“ jako obdobný k pojmu „výnosnost“.

¹⁷ Za určité okolnosti je možné vycházet ze srovnání nikoliv skutečného kalkulačního zisku s průběžně definovaným kalkulačním ziskem ale ze srovnání součtu skutečného kalkulačního zisku a skutečných odpisů se součtem průběžně definovaného kalkulačního zisku a modelovaných odpisů.

Provozovatel je povinen předložit odběrateli na jeho žádost kalkulaci ceny vodného a stočného, a to v členění nákladových položek odpovídajícím minimálně příloze č. 19 vyhlášky č. 428/2001 Sb., kterou se provádí ZoVK.

Nájemné

Základní úlohou nájemného je zajištění obnovy majetku, tj. obnovy jak stávající tak i budoucí infrastruktury. Pro účel posouzení dlouhodobé finanční udržitelnosti bude žadatel muset doložit, že dosáhne (nebo může dosáhnout) tarifu, který umožňuje plnou návratnost vloženého kapitálu a zároveň nepřekračuje mez sociální únosnosti. Návratnost pro tento účel znamená tvorbu prostředků ve výši „plných odpisů“ pro celou infrastrukturu daného vlastníka. „Plné odpisy“ pro tento účel lze počítat jako pořizovací hodnota majetku k současné cenové úrovni (bez ohledu na roku pořízení) děleno jeho skutečnou průměrnou ekonomickou životností, nebo ekvivalentním postupem. Lze využít Standardní finanční model pro účel prokázání dlouhodobé finanční udržitelnosti.

Nájemné musí zajistit pokrytí i budoucích investic, tj. zejména obnovy ale i přiměřeného rozšíření infrastruktury. Případné nové investice musí být při výpočtu nájemného jednoznačně definovatelné. Je tedy nezbytné určit částku, za kterou bude majitel schopen pořídit stávající infrastrukturu a jaká v dané době bude potřeba nových investic.

Základní parametry stanovení nájemného:

- nájem má zachycovat náklady spojené s výstavbou, financováním a obnovou;
- majitel infrastruktury musí stanovit nájemné tak, aby byl schopen infrastrukturu na konci její ekonomické životnosti obnovit. Nájemné musí zajistit udržitelnost infrastruktury a musí pokrýt budoucí investice na obnovu, popř. rozšíření infrastruktury;
- při výpočtu nájemného je proto nutné přehodnotit pronajatý majetek s ohledem na současné náklady na obnovu. Musí být nastaven vztah mezi nájemným a budoucími investičními potřebami;
- klíčovým indikátorem výše nájemného jsou odpisy, nicméně nemusí jít o stávající skutečné odpisy uplatňované v účetnictví majitele, avšak o odpisy z budoucí vypočtené ceny pořízení nového majetku poté, co bude stávající majetek opotřeben. Stávající účetní odpisy totiž mohou být nastaveny na neúměrně dlouhou (nesprávnou) ekonomickou životnost a také představují odpisy z investice v historických cenách;
- je tedy potřeba stanovit reálnou ekonomickou životnost stávajícího majetku a nutné budoucí náklady na jeho obnovu a na základě těchto údajů spočítat příslušné odpisy, které budou hlavní složkou nájemného;
- nájemné může zahrnovat i cenu kapitálu, až do výše míry výnosu z kapitálu, která je stanovena pro provozní společnosti jako vážené průměrné náklady kapitálu („VaPNaK“) v rámci Standardního finančního modelu, v praxi však je nutno dosáhnout plné návratnosti vloženého kapitálu před tím, než dochází ke tvorbě výnosů;¹⁸

¹⁸ S výjimkou výnosů potřebných k zaplacení úroků z úvěrů.

- nájemné je nutné zvýšit, pokud provozovatel používá tento majetek k získání dodatečných příjmů z doplňkových obchodních činností, a to jako podíl na zisku z těchto činností;
- Standardní finanční model je možné použít pro výpočet nájemného s tím, že je nutné zadat správně vstupní hodnoty, tj. nevycházet ze stávajícího účetnictví ale pracovat se skutečnou ekonomickou životností a budoucími náklady pořízení.

Aplikace Standardního finančního modelu

Standardní finanční model je analytickým nástrojem sloužícím k ekonomické regulaci smluv mezi vlastníky a provozovateli vodohospodářské infrastruktury. Umožňuje definování všech složek kalkulace tarifů cen pro vodné a stočné s ohledem na požadavky Evropské komise i v souladu s lokální legislativou.

Vyplněný Standardní finanční model, který je povinnou součástí provozních smluv, tak představuje transparentní a jednotný prostředek prokázání splnění Podmínek přijatelnosti v části stanovení tarifů vodného a stočného.

Standardní finanční model je připraven v aplikaci Microsoft Excel a jeho používání podrobně upravuje Manuál k Finančnímu modelu (dále jen „Manuál“).

Po dokončení zadání všech údajů a kontrole parametrů kalkulace je nutné výsledné tarify posoudit a provést případné úpravy s ohledem na skutečně uplatňované tarify, případně s ohledem na sociální únosnost tarifů. Sociální únosnost tarifů lze posoudit přímo ve Standardním finančním modelu v souhrnné kalkulaci, kde je vypočítáno procento vodného a stočného na příjmech domácností (vychází z krajských indexů čistých příjmů domácností).

Je nezbytné zdůraznit, že zahrnutí „Očekávání“ (dle definice v Manuálu) do výpočtu cen pro vodné a stočné je možné pouze pro zbývající Očekávání u existujících smluv. U nově soutěžených smluv nelze Očekávání zahrnout do výpočtu tarifů.

3.2.3 Kvalita služeb a výkonová kritéria

Níže uvedené příklady **parametrů kvality služeb** a příklady **výkonových kritérií** jsou pouze **doporučující** a nastavení kritérií pro konkrétní provozní smlouvy musí vždy vycházet z místních podmínek.

I. Kvalita služeb

Kvalita služeb provozovatele je jedním z nejsledovanějších kritérií provozních smluv. Tento pojem úzce souvisí s pojmem výkonová kritéria, ale i s dalšími pojmy jako např. monitoring výkonových kritérií a sankce za jejich nesplnění.

Ve smlouvách je nezbytné zakotvit přehledný systém ukazatelů kvality a výkonnosti. Za účelem kontroly dodržování stanovených standardů a požadované kvality služeb musí smlouvy obsahovat tzv. **výkonová kritéria** (někdy též výkonové parametry či výkonové ukazatele), které ověřují, zda provozovatel stanovené standardy a kvalitu služeb dodržuje, tj. jsou kvantitativním ukazatelem dodržování požadované kvality služeb.

Systém ukazatelů výkonnosti, tj. systém výkonových kritérií musí být nastaven tak, aby bylo možné jednoznačně určit kvalitativní i kvantitativní parametry služeb, které je podle smlouvy provozovatel povinen poskytovat. Smlouva tedy musí obsahovat **požadavky vlastníka na vodohospodářské služby** (tj. službu dodávky vody, službu odvádění a čištění odpadní vody, službu udržování a službu servisu odběratelům).

Požadavky vlastníka na vodohospodářské služby budou součástí dokumentace pro případné výběrové řízení, a provozní smlouvy tedy rovněž musí zakotvovat závazek provozovatele poskytovat vodohospodářské služby v souladu s návrhem kvality poskytovaných vodohospodářských služeb předloženým ve výběrovém řízení. Výkonové parametry pak slouží pro kontrolu dodržování kvality vodohospodářských služeb poskytovaných provozovatelem.

Parametry kvality jsou ve značné míře technické povahy. Je vhodné, aby mnohé parametry kvality šly nad rámec environmentálních parametrů (kvality vody) a týkaly se také každodenních vodohospodářských činností s tím, že riziko a odpovědnost za poskytování kvalitních služeb nese zásadně provozovatel.

Základní zákonné parametry kvality služeb:

Smlouvy musí obsahovat závazek provozovatele poskytovat služby v souladu a v kvalitě odpovídající aplikovatelným právním předpisům. Aplikovatelnými právními předpisy jsou především zákony¹⁹ a rozhodnutí státních orgánů v souladu se směrnicemi ES²⁰.

¹⁹ zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích),
zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví,
zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon),
nařízení vlády č. 61/2003 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech, ve znění nařízení vlády č. 229/2007 Sb.

Zásadním požadavkem pro dodržení zákonných parametrů kvality služeb je povinnost vlastníka resp. provozovatele infrastruktury zajistit příjemci služeb v požadovaném množství a kvalitě dodávaný produkt a bezpečnou, ekologickou a ekonomicky vyhovující likvidaci odpadních vod.

Směrnice Rady č. 98/83 ES a ZoOVZ ukládají povinnost monitorování jakosti vody určené k lidské spotřebě a současně vymezují ukazatele (mikrobiologické a chemické) a jejich hodnoty. Je pak na každé členské zemi, pokud si určí a právně ve své legislativě zakotví přísnější požadavky, než je výše uvedenou směrnicí uloženo.

Zákon o vodách (ZoV), zákon o vodovodech a kanalizacích (ZoVK), platné znění nařízení vlády 61/2003 Sb. a směrnice Rady č. 91/271 EHS ukládají vlastníkově resp. provozovateli kanalizace povinnost likvidovat odpadní vody tak, aby negativně neovlivnily životní prostředí a vyhověly požadavkům na zákonné limity vypouštění zbytkového znečištění. Dále musí být zabezpečena dostatečná kapacita všech technologických článků kanalizace a ČOV, aby bylo zabezpečeno nepřetržité odvádění odpadních vod.

Další požadované smluvní parametry kvality služeb:

Smlouvy musí obsahovat veškeré další požadavky vlastníka na kvalitu vodohospodářských služeb.

Níže uvádíme náležitosti tzv. „**provozních standardů kvality**“, které budou představovat běžnou (požadovanou) úroveň výkonnosti. Tyto parametry:

- jsou rozvedením zásad kompetentního, efektivního hospodárného hospodaření v sektoru vodního hospodářství a odkanalizování a v souladu s mezinárodně uznanou praxí;
- jsou v souladu s profesionálními inženýrskými, účetními a konzultačními standardy, které uznávají mezinárodní profesionální instituce;
- jsou v souladu s postupy dobrého řízení a obchodními, technickými a inženýrskými postupy;
- používají vhodné technologie a bezpečné a účinné vybavení, zařízení a metody;
- chrání zájmy vlastníka;
- jsou v souladu s aplikovatelnými právními předpisy.

Příklady parametrů požadované kvality služeb:

- **průběžnost dodávky vody** (záruky za nepřetržitou 24 hod. dodávku uživatelům),
- **pokrytí službami** (dodávka vody celkově 95 %, kanalizace ne méně než 85 %),

²⁰ směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod, směrnice Rady 98/83/ES ze dne 3. listopadu 1998 o jakosti vody určené k lidské spotřebě

- **tlak v síti** (maximální přetlak v nejnižších místech vodovodní sítě každého tlakového pásma nesmí převyšovat hodnotu 0,6 MPa, v odůvodněných případech se může zvýšit na 0,7 MPa; při zástavbě do dvou nadzemních podlaží hydrodynamický přetlak v rozvodné síti musí být v místě napojení vodovodní přípojky nejméně 0,15 MPa, při zástavbě nad dvě nadzemních podlaží nejméně 0,25 MPa),
- **čas mezi oznámením o poruše a uvedení do řádného stavu poskytování služeb** (opětovné zahájení do 24 hod., odpověď do 2 hod.),
- **retence** (50 % denní potřeby),
- **obsah zbytkového chloru na přípojce** (v rozmezí 0,1–0,5mg/l),
- **měřené přípojky** jako % celku (dosáhnout 99% měření na přípojkách),
- **přesnost vodoměrů** (80% přesnost v rozsahu +/- 3 %, 95% přesnost v rozsahu +/- 5 %),
- **přesnost odečtu měřidel pracovníky provozovatele** (95 %),
- **maximální počet případů zaplavení kanalizace** (menší než 35 na 10 000EO za rok a snížit minimálně o 5 % ročně),
- **odstranění závady zaplavené kanalizace a vyčištění** (v průběhu 48 h od oznámení u 95 % případů),
- **kvalita (jakost) pitné vody**, včetně povinnosti oznamovat její změny (soulad se zákonnými normami v parametrech mikrobiologických a fyzikálněchemických dle ZoOVZ, a směrnice Rady 98/83 ES),
- **kvalita (jakost) vypouštěného odtoku**, včetně povinnosti oznamovat její změny (soulad se ZoVK, nařízením vlády č. 61/2003 Sb., směrnice Rady 91/271EHS za současného plnění vodoprávního povolení, vodní zákon)
- **zablokování kanalizace** (6-12 hod. od ohlášení neprůchodnosti),
- **řešení zákaznických stížností** (fakturační požadavky 90 % do 5 pracovních dní, písemné odpovědi 90 % do 30 pracovních dní),
- **nevyfakturovaný objem vody (VNF)** (musí být sníženo na VNF 30 % nebo méně v rámci dvacetileté koncesní doby).

II. Výkonová kritéria

Výkonová kritéria jsou určité ukazatele výkonu vodohospodářských služeb poskytovaných provozovatelem. Slouží k zajištění kvality, účinnosti a efektivnosti poskytovaných služeb tím, že testují zákonné i smluvní parametry na kvalitu služeb. Při nastavení výkonových kritérií musí být dodrženo několik zásad tak, aby celý systém fungoval co nejefektivněji.

Při nastavení výkonových kritérií je možné **metodicky** vycházet z tzv. Katalogu výkonových parametrů²¹ a je rovněž možné použít příslušné publikace International Water Association (IWA). Katalog výkonových parametrů (dále jen „Katalog“) obsahuje pouze demonstrativní výčet a rovněž základní charakteristiku možných příkladů (nikoliv

²¹ [http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/\\$pid/MZPVBFM8XI31](http://www.env.cz/AIS/web-pub.nsf/$pid/MZPVBFM8XI31)

závazných vzorů) výkonových kritérií a je založen na systému IWA. Je možné zvolit i jiná výkonová kritéria, která Katalog ani publikace IWA neobsahují. Při nastavování výkonových kritérií pro konkrétní provozní smlouvu je však třeba vycházet i z místních podmínek a těmto podmínkám je třeba výkonová kritéria přizpůsobit. Rovněž je třeba nastavit výkonová kritéria ve vzájemné souvislosti. Pro přehlednost používáme obdobné rozlišení výkonových kritérií jako Katalog výkonových kritérií. Metodicky bude možné také postupovat v souladu s novými normami ISO pro kvalitu služeb v oboru VaK, jejichž českou verzi připravuje v letošním roce oborové sdružení SOVAK. Zavedení těchto norem do praxe výrazně zvýší metodickou i věcnou úroveň výkonových parametrů.

Podle jejich vymahatelnosti se rozlišují následující typy výkonových kritérií:

Zákonná výkonová kritéria

Sledování těchto ukazatelů je vyžadováno přímo zákony nebo právně závaznými povoleními k provozování infrastruktury. Tyto ukazatele míří především k zajištění dodávky vody a odvádění odpadních vod v požadované kvalitě. Provozovatel musí dodávat vodu, která splňuje určité minimální standardy kvality. Tyto standardy jsou dány příslušnými zákony a rovněž rozhodnutími příslušných úřadů v souladu se směrnicemi ES (především směrnicí Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod a směrnicí Rady 98/83/ES o jakosti vody určené k lidské spotřebě). Uvedené požadavky stanoví zejména maximální povolené koncentrace chemických látek ve vodě a jiné požadavky na složení a vlastnosti vody. Rovněž do této kategorie spadají zákonem stanovené požadavky na technické vlastnosti a kvalitu infrastruktury, povinné kontroly jakosti a jejich četnost, provádění revize apod. Zde je třeba zdůraznit, že tyto požadavky jsou závazně stanoveny „vedle“ provozních smluv (nicméně není vyloučeno, aby byly rovněž obsaženy v provozní smlouvě) v zákonech a rozhodnutích státních orgánů, proto musejí být dodržovány bez ohledu na podmínky provozní smlouvy. Pokud by tyto požadavky stanovené ve smlouvě obsahovaly nižší standardy než zákon či rozhodnutí, byly by neplatné a na tyto otázky by se uplatnily zákonné standardy (popř. standardy dle rozhodnutí státních orgánů).

Monitoring těchto ukazatelů je požadován přímo příslušnými právními předpisy a ty rovněž stanoví sankce za jejich porušení. Samostatný smluvní monitoring a sankcionování těchto zákonných výkonových kritérií by znamenal, že vlastník požaduje vyšší míru zabezpečení kvality vodohospodářských služeb než právní předpisy a takový přístup je jistě odůvodnitelný. I pokud by vlastník nestanovil smluvní sankce v návaznosti na tato kritéria a nechal by jejich úpravu pouze zákonu, přítomnost těchto kritérií ve smlouvě by měla přinejmenším informativní funkci vůči provozovateli.

V provozní smlouvě je možné stanovit přísnější výkonová kritéria na kvalitu vody než stanoví zákon či rozhodnutí státních orgánů, a poté budou závazná tato přísnější kritéria. V takovém případě ovšem budou spadat mezi smluvní výkonová kritéria (viz dále).

Smluvní výkonová kritéria

Provozovatel musí vedle plnění zákonem požadovaných podmínek zajistit i určitou kvalitu poskytovaných služeb ve smyslu plynulé distribuce vody a hladkého poskytování služeb zákazníkům. Tento požadavek se týká především

- plynulé distribuce vody,
- plynulého odvádění odpadních vod,
- včasných oprav, vyřizování stížností atd.

Tato kritéria nejsou v podrobnostech stanovena žádným závazným právním předpisem, ale jsou upravena přímo v provozní smlouvě. Je pro ně typické, že jejich monitoring a ukládání navazujících sankcí se děje rovněž na základě smlouvy, půjde tedy výhradně o smluvní sankce. Z hlediska provozních smluv jsou právě smluvní výkonová kritéria velmi důležitá.

Informativní výkonová kritéria

Účelem informativních výkonových kritérií je zajištění informovanosti smluvních stran. Na hodnocení výkonu provozovatele nemají vliv, ale mají význam jako podklad ke sledování a nastavení parametrů požadovaných služeb (např. za účelem stanovení podmínek při výběru nového provozovatele). Rovněž pomáhají identifikovat možná rizika a mohou napomoci předcházení případným smluvním rozporům nebo neshodám.

Kategorie (rozdělení) výkonových kritérií

Systém výkonových parametrů podle IWA i Katalogu rozlišuje šest základních kategorií výkonnosti provozovatele, které odrážejí hlavní výkonové požadavky na služby. Jsou použitelné pro dodávky pitné vody i pro likvidaci odpadních vod:

Obecné environmentální výkonové ukazatele (vEn)

Personální výkonové ukazatele (vPe)

Fyzické výkonové ukazatele (vFy)

Provozní výkonové ukazatele (vPr)

Výkonové ukazatele kvality služeb (vKS)

Ekonomické a finanční výkonové ukazatele (vEF)

Každá kategorie výkonových kritérií obsahuje řadu jednotlivých výkonových kritérií, která jsou stručně popsána a každé z nich je dále zařazeno mezi některý ze tří typů výkonových kritérií (zákonný, informativní, smluvní). Jednotlivá kritéria jsou rovněž dále rozdělena podle toho, zda jde o kritéria vztahující se na odpadní vody (*ov*), pitnou vodu (*pv*) nebo je možné jejich všeobecné použití (*p*). Každé jednotlivé kritérium má svůj

kód²². Každé kritérium má podle Katalogu definované proměnné. Proměnné se značně liší podle charakteru kritérií, nicméně použití proměnných by vždy mělo směřovat k relevantnímu výsledku, který lze hodnotit (např. za pomoci maximálních či minimálních hodnot).

Výkonové kritérium je tedy výsledek (matematické) operace s definovanými proměnnými. Hodnota výkonového kritéria k předem určeným limitním hodnotám pak vypovídá o míře plnění hodnotícího kritéria. Jednotlivé proměnné jsou v Katalogu definované (kapitola 3.2.2 „proměnné výkonových ukazatelů odpadní vody“ a kapitola 3.3.2 „proměnné výkonových ukazatelů pitné vody“).

Podle typu kritéria (zákonné, smluvní, informativní) je možné na vybraná kritéria navázat provádění monitoringu a sankcí. V případě informativního typu výkonového kritéria sankce nepřichází v úvahu, protože nevypovídá o výkonnosti provozovatele, nicméně právě monitoring představuje plnění informační povinnosti. V případě zákonného (legislativního) typu výkonových kritérií je požadavek na monitoring a sankce nad rámec zákona možný. **V případě smluvních výkonových kritérií je úprava následného monitoringu a sankcí ve smlouvě typická a nezbytná, protože bez nich by jejich plnění nebylo efektivně vynutitelné.**

Výběr výkonových kritérií

S ohledem na to, že příloha č. 7 OPŽP se zmiňuje o katalogu relevantních výkonových parametrů, **je vhodné, aby provozní smlouvy výkonová kritéria obsahovaly a byly sestaveny metodicky analogicky dle Katalogu, popř. dle norem ISO pro kvalitu VaK. Katalog však obsahuje pouze demonstrativní výčet kritérií, proto je možné stanovit i jiná vhodná kritéria.** Cílem výkonových kritérií je dodržování příslušných standardů požadované kvality vodohospodářských služeb ze strany provozovatele, proto musí být výkonová kritéria vybrána tak, aby pokrývala celou oblast poskytovaných služeb. Je tedy třeba vybrat výkonová kritéria **ze všech šesti kategorií** a to jak pro oblast **odpadní vody**, tak pro oblast **pitné vody**. Kombinace výkonových kritérií tedy musí být vybrána s ohledem na konkrétní rozsah a kvalitu požadovaných a poskytovaných služeb.

Důraz musí být kladen především na smluvní výkonová kritéria. Zejména je nutné pro tato kritéria nastavit vhodné mezní limity či rámce (určité rozmezí hodnot), jejichž překročení nebo naopak nedosažení bude znamenat porušení závazku. U těchto kritérií je rovněž nezbytné nastavit i systém monitoringu a sankcí.

²² např. *ovKSI* – *ov* značí, že se kritérium vztahuje k odpadním vodám (tzn. není všeobecné a nelze ho použít pro pitnou vodu), *KS* značí, že jde o kategorii *Výkonových ukazatelů kvality služeb*, a číslo *1* označuje pořadí v příslušné části katalogu.

Zásadní smluvní výkonová kritéria (nezávazné příklady):**I. Obecné environmentální výkonové ukazatele (vEn)**

pitná voda: zdroje surové vody (povrchová, podzemní, skupinový vodovod);
lokalita (místo odběru);
kvalita, kvantita odběru;
ztráty, nefakturované množství;
počet zásobovaných obyvatel;
vodovodní řady včetně vodovodních přípojek (m);

odpadní voda: druhy odpadní vody (splašková, průmyslová, dešťová)
lokalita vypouštění;
kvalita, kvantita vypouštění;
nefakturované množství;
počet odkanalizovaných obyvatel, (resp. EO);
kanalizační síť včetně přípojek (m)

II. Personální výkonové ukazatele (vPe)

pitná i odpadní voda:
počet zaměstnanců celkem;
počet: dle funkce, činnosti, kvalifikace;
nemocnost, pracovní úrazy;
růst kvalifikace;
bezpečnost práce;
školení řidičů;
zabezpečení pracovních podmínek (zaměstnanci i subdodavatelé);
identifikace zaměstnanců;
převod a zpětný převod zaměstnanců vlastníka na provozovatele.

III. Fyzické výkonové ukazatele (vFy)

pitná voda: úprava surové vody (m³/d);
kapacita vodojemů, výše akumulace;
čerpací stanice (počet, výkon);
vodoměry, měření, automatizace, signalizace;
náhradní zásobování (cisterny, časové období);
oznamovací povinnost;

odpadní voda: kapacita, typ ČOV;
odkanalizování, typ kanalizace (oddílná, jednotná);
typ stokové sítě (gravitační, podtlaková, tlaková);
oddělovače (počet, kapacita);
měření, automatizace, signalizace;
odstranění závad (časové prodlevy);
náhradní odkanalizování;
oznamovací povinnost.

IV. Provozní výkonové ukazatele (vPr)

- pitná voda:* prohlídka a technické vyhodnocení zařízení;
údržba zařízení (technologické články, potrubí);
oprava potrubí, technologických zařízení;
kalibrace a kontrola měřicího zařízení;
event. technické zhodnocování zařízení;
- odpadní voda:* prohlídka a technické vyhodnocení zařízení;
údržba zařízení (potrubí, technologické články, výpustě, čerpací stanice);
oprava kanalizace a technologických zařízení;
event. technické zhodnocování zařízení.

V. Výkonové ukazatele kvality služeb (vKS)

- pitná voda:* dodávka vody, plynulost, zajištění tlaku;
kvalita vody, hlášení, soulad se ZoOV (vstup-výstup);
vodoměry, opravy náhradní zásobování;
stížnosti odběratelů, způsobené škody;
nedodržení kvality, oznamování nebo žádost o snížení limitu;
- odpadní voda:* služba odvádění odpadní vody;
služba čištění odpadní vody;
kvalita vypouštění odpadní vody (respektování zákonných norem, vodoprávního rozhodnutí i výběrového řízení), hlášení o likvidaci odpadních vod;
zatopení nemovitostí;
přerušení služeb odkanalizování;
stížnosti zákazníků;
oznámení havarijního stavu na ČOV nebo kanalizaci.

VI. Ekonomické a finanční výkonové ukazatele (vEF)

- pitná i odpadní voda:*
příjmy (vodné, stočné);
skladba nákladů (nájemné, nákup vody, elektřina, údržba, zhodnocení, pomocný materiál, mzdy, apod.);
investice, služby (rozvoz vody);
cena pro vodné, stočné;
dluhová služba;
sankce (pokuty, penále);
úspěšnost výběru pohledávek.

3.2.4 Monitoring výkonových kritérií

Stanovení výkonových kritérií musí být doplněno systémem sledování výkonnosti. Tento systém musí být schopen ověřit, zda jsou kritéria plněna. Monitoring v zásadě spočívá v povinnosti provozovatele poskytovat zprávy a právu vlastníka (veřejného subjektu) získávat požadované informace.

Monitoring bude spočívat především

- v povinnosti provozovatele průběžně informovat vlastníka o zajišťování výkonu služeb a o případných porušeních závazků v rámci poskytování vodohospodářských služeb,
- v povinnosti provozovatele vypracovat a vlastníkovi předložit v pravidelných intervalech zprávu o zajišťování výkonu služeb a o případných porušeních závazků v rámci poskytování vodohospodářských služeb za předchozí kalendářní měsíc a
- v povinnosti provozovatele zpracovávat provozní evidenci požadovanou ZoVK v zastoupení vlastníka (pokud tento závazek provozovatele vyplývá z příslušné provozní smlouvy).

Řada výkonových kritérií (především požadavků na kvalitu vody, některých technických požadavků apod.) je monitorována postupy, které vyplývají ze závazných právních předpisů. Další požadavky na monitoring v případě konkrétních provozních smluv jsou stanoveny v příslušných rozhodnutích správních orgánů (např. povolení). K provádění monitoringu těchto zákonných výkonových kritérií je příslušná řada státních orgánů, zejména Ministerstvo zemědělství a jemu podřízené vodoprávní úřady, Ministerstvo zdravotnictví (zejména prostřednictvím příslušných orgánů ochrany veřejného zdraví, tj. krajských hygienických stanic), Ministerstvo životního prostředí (zejména prostřednictvím České inspekce životního prostředí) a Ministerstvo financí (cenový dozor), a další. Monitoring zákonných výkonových kritérií prováděný těmito orgány je uskutečňován v rozsahu, který je stanoven závaznými právními předpisy (popř. správními rozhodnutími).

Smluvní monitoring

Monitoring na základě provozní smlouvy se uplatní především pro informativní a smluvní výkonová kritéria. Není však vyloučené použít smluvní monitoring i pro zákonná výkonová kritéria nad rámec zákona.

Pro monitoring výkonových kritérií prováděný podle smlouvy se uplatní obdobné principy jako u monitoringu na základě zákona (v případě informativních výkonových kritérií dále uvedené principy neplatí, protože zde nedochází k hodnocení výkonnosti provozovatele, a povinnost je provozovatelem splněna pouhým podáním informace v určené podobě a lhůtě) :

- je především třeba určit provozní limity – tedy limity, které vystihují přijatelnost jednotlivých použitých výkonových kritérií (žádoucí stav),

- limity budou určeny buď minimálními nebo maximálními hodnotami nebo určitým rozmezím (rámcem), přičemž tyto hodnoty jsou rovněž předmětem smlouvy a lze stanovit i způsob jejich úpravy na základě přiměřené doby používání (hodnoty nelze stanovit plošně a závazně v obecném rozsahu),
- pokud jsou při monitoringu zjištěny odchylky od žádoucího stavu, existují pro tento případ nápravná opatření (reakce).

Samotné provádění monitoringu by mělo spočívat především v jednoduchých odpovědích na otázku, zda je daný provozní limit splněn. Monitoring tedy především spočívá v porovnávání výkonových kritérií (viz kapitola 3.2.3) s provozním limitem.

Pravidelné zprávy

Monitoring výkonových kritérií musí být založen zejména na podávání pravidelných zpráv a na plnění dalších informačních povinností (reporting).

Podávání zpráv a další informační povinnosti v případě monitoringu zákonných výkonových kritérií je upraven přímo právními předpisy, příp. v příslušných rozhodnutích státních orgánů. Jejich samostatná úprava ve smlouvě proto není nezbytná.

V případě monitoringu smluvních výkonových kritérií je třeba nastavit informační povinnost tak, aby monitoring zahrnoval všechna ve smlouvě upravená kritéria. Pro různé druhy výkonových kritérií jsou vhodné různé způsoby a zejména četnost předávání informací vlastníkov. Některá výkonová kritéria je vhodné monitorovat častěji, jiná mají vypovídající hodnotu až po delším časovém úseku. Lze proto doporučit stanovení závazku provozovatele podávat v pravidelných intervalech zprávy o plnění výkonových kritérií. Některé zprávy by měly být podávány častěji (měsíčně či čtvrtletně) s ohledem na to, o kterých výkonových kritériích informují. Pro informování o výkonových kritériích, které získají relevanci až po delším časovém úseku, postačí např. roční interval podávání zpráv. V každém případě se jeví jako vhodné řešení nastavit přinejmenším dva způsoby podávání zpráv s ohledem na charakter výkonových kritérií.

Smlouva tedy musí obsahovat závazek provozovatele podávat pravidelné zprávy o plnění výkonových kritérií vlastníkov a druhy zpráv by měly být odlišeny podle toho, jak často se podávají (např. měsíční, čtvrtletní, roční). Ke každému druhu zpráv musí být přiřazena konkrétní výkonová kritéria, o kterých se v té které zprávě informuje. Tím bude zajištěna pravidelná informovanost vlastníka o zajišťování výkonu služeb.

Provozní smlouva musí obsahovat sankci za nesplnění informační povinnosti provozovatelem.

Výše uvedené obdobně platí i pro monitoring informativních výkonových kritérií.

Průběžné poskytování informací

Vedle pravidelného monitoringu spočívajícím v podávání pravidelných zpráv, provozní smlouva musí obsahovat závazek provozovatele průběžně informovat vlastníka o případném porušení závazků při poskytování vodohospodářských služeb (to se bude

týkat zejména nedostupnosti nebo jiného selhání služeb, překročení lhůt oprav apod.). Je vhodné, aby lhůta pro podání informace (ústní, písemná, včetně elektronické formy) o porušení závazku byla krátká. Na tuto informační povinnost musí navazovat další povinnost provozovatele informovat vlastníka o provedení nápravy.

Nesplnění těchto informačních povinností musí být sankcionováno.

Zpracování provozní evidence

V případě, že smlouva obsahuje závazek provozovatele zpracovávat zákonem požadovanou provozní evidenci²³, je třeba i tento závazek zahrnout do monitoringu.

²³ Ustanovení § 5 odst. 1 až 3 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích):

(1) Vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen na své náklady zajistit průběžné vedení majetkové evidence svých vodovodů a kanalizací. Vlastnické vztahy k vodovodům a kanalizacím, jakož i k vodovodním přípojkám a kanalizačním přípojkám se nezapisují do katastru nemovitostí. Na majetkovou evidenci vodovodů a kanalizací se nevztahuje zákon o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem.

(2) Vlastník vodovodu nebo kanalizace je povinen na své náklady zajistit průběžné vedení provozní evidence, kterou tvoří záznamy o zdrojích povrchových a podzemních vod využívaných na vodu dodávanou vodovody, výkresová dokumentace vodovodu nebo kanalizace, nákladové listy, cenové kalkulace, plán kontrol jakosti vod v průběhu výroby pitné vody, plán kontrol míry znečištění odpadních vod, provozní deník a dále provozní řády vedené podle zvláštních právních předpisů.

(3) Vybrané údaje z majetkové evidence vodovodů a kanalizací a z jejich provozní evidence, stanovené prováděcím právním předpisem, je vlastník vodovodu nebo kanalizace povinen bezplatně předávat vodoprávnímu úřadu, a to každoročně vždy do 28. února za předcházející kalendářní rok.

3.2.5 Sankce

Sankce za neplnění výkonových kritérií můžeme rozlišovat na smluvní a zákonné.

Zákonné sankce

Zákonné sankce následují po nesplnění zákonných výkonových kritérií a jsou ukládány příslušnými správními orgány. Jejich úprava v provozních smlouvách není nutná, je však odůvodnitelná, pokud vlastník infrastruktury na tato kritéria požaduje vyšší standardy. Nicméně je vhodné v provozní smlouvě odkázat na zákonné sankce z důvodů jasného vymezení povinností provozovatele (zejména dle ZoVK, ZoV a ZoOVZ).

Smluvní sankce

Jak je uvedeno výše, výkonová kritéria informativního typu nemusí vypovídat o výkonnosti provozovatele a rovněž pro ně nejsou stanoveny provozní limity. Z toho důvodu sankce pro nesplnění těchto kritérií není možná. Je však nezbytné stanovit sankci ve vztahu k těmto kritériím za nesplnění informační povinnosti ve vztahu provozovatele vůči vlastníkovi.

V případě smluvních výkonových kritérií je sankce nezbytným důsledkem jejich nesplnění. Je nezbytné, aby smluvní sankce zajišťovaly plnění všech (zásadních) smluvních výkonových kritérií. Smluvní sankce může mít funkci motivační (motivuje provozovatele kritéria plnit a rovněž ho motivuje k provedení nápravy v případě porušení závazku), a kompenzační (kompenzuje ztrátu či jinou újmu vlastníka vzniklou z důvodu porušení povinnosti provozovatele).

Úprava smluvních sankcí musí být především v souladu s českým právním řádem²⁴. **Smluvní pokuta musí být sjednána v písemné formě a musí být určena výše pokuty nebo stanoven způsob jejího určení. Uvedené zákonné požadavky jsou nezbytným předpokladem pro platné sjednání smluvních sankcí (pokut).**

Nárok na smluvní pokutu vlastníkovi vzniká v případě porušení závazku provozovatelem. V rámci výkonových kritérií se za porušení závazku považuje jeho nesplnění (tedy stav, kdy hodnota výkonového kritéria neodpovídá provozním limitům). **Při stanovení smluvní pokuty by měla hrát roli i míra a frekvence nesplnění výkonového kritéria.**

Výše smluvních pokut

Konkrétní úprava smluvní pokuty musí odpovídat charakteru smluvního výkonového kritéria, který zajišťuje. Výše smluvní pokuty by neměla být nepřiměřená, resp. odporující zásadám poctivého obchodního styku. Výše smluvní pokuty by rovněž neměla být nepřiměřeně nízká, aby mohla ve vztahu k provozovateli plnit preventivní funkci směřující k zajištění stavu, kdy nebude docházet k porušování provozní smlouvy.

²⁴ ustanovení § 544 a 545 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník a ustanovení § 300 až 302 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Výše pokuty musí být odstupňována podle významu výkonového kritéria a podle míry jeho nesplnění.

Pro hodnocení závažnosti nesplnění závazku může tedy hrát význam např. hledisko časové (např. po jakou dobu není výkonové kritérium v rámci provozního limitu, průměrná délka reakce na poruchu apod.), počet určitých událostí (např. počet poruch za daný časový úsek), výkonnost měřitelná v určitých jednotkách za časový úsek (např. počet metrů vyčištěného potrubí za 365 dní), apod. Je tedy vhodné, aby se např. v případě menších porušení povinností provozovatele (které se mohou opakovat častěji) výše smluvní pokuty zvyšovala dle počtu jednotlivých porušení za sledované časové období.

Velikost odchylky výkonového kritéria od stanovených limitů (provozních limitů), závažnost (důležitost) výkonového kritéria (popř. závažnost důsledků jeho nesplnění) a frekvence porušení povinností musí být základními určujícími faktory pro stanovení výše smluvní pokuty.

Vedle uvedených faktorů určujících výši smluvních pokut je však rovněž třeba přihlídnout k rozsahu poskytovaných vodohospodářských služeb. Smluvní pokuty by neměly být zjevně neúměrné rozsahu poskytovaných služeb.

Náhrada škody

S úpravou smluvních pokut úzce souvisí náhrada škody. Smluvní pokuta a náhrada škody se do jisté míry podobají a mohou plnit obdobné funkce (kompenzační funkce).

Podle ustanovení § 545 odst. 2 občanského zákoníku není věřitel oprávněn požadovat náhradu škody způsobené porušením povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta, jestliže z ujednání účastníků o smluvní pokutě nevyplývá něco jiného. Pokud si tedy účastníci nedohodnou něco jiného, je smluvní pokuta považována rovněž za paušální náhradu škody vzniklé porušením závazku, který zajišťuje. Z tohoto důvodu lze důrazně doporučit v provozní smlouvě stanovit, že smluvní pokuty se nedotýkají nároku vlastníka na náhradu škody. Použitím této konstrukce je možné vedle sebe uplatnit nárok na zaplacení smluvní pokuty i nárok na náhradu škody. V takovém případě bude mít náhrada škody funkci kompenzační a smluvní pokuta funkci motivační.

3.2.6 Soulad s evropskou environmentální legislativou

Podporované projekty musí zajistit zejména soulad se směrnicí Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod, a směrnicí Rady 98/83/ES ze dne 3. listopadu 1998 o jakosti vody určené k lidské spotřebě. Výsledek podporovaného projektu tedy musí být v souladu s níže uvedenými cíli, které doporučujeme rovněž smluvně zakotvit v příslušné provozní smlouvě.

Pro naplnění závazků ČR v rámci implementace **směrnice o čištění městských odpadních vod** musí být zejména zajištěno, že:

- všechny aglomerace s více než 2 000 EO budou vybaveny stokovými soustavami městských odpadních vod;
- městské odpadní vody odváděné stokovými soustavami v aglomeracích s více než 2 000 EO budou před vypouštěním podrobeny sekundárnímu nebo jinému ekvivalentnímu čištění;
- městské odpadní vody odváděné stokovými soustavami v aglomeracích s více než 10 000 EO budou před vypouštěním čištěny podle přísnějších požadavků (nařízení vlády č. 61/2003 Sb., v platném znění),
- městské odpadní vody odváděné stokovými soustavami v aglomeracích s méně než 2 000 EO budou před vypouštěním podrobeny “přiměřenému čištění”.

Pro naplnění závazků ČR v rámci implementace **směrnice o jakosti vody** určené k lidské spotřebě musí být zejména zajištěno, že:

- voda určená k lidské spotřebě bude zdravotně nezávadná a čistá ve smyslu minimálních požadavků a ukazatelů stanovených touto směrnicí;
- splnění tohoto požadavku nepovede ke zvýšení znečištění vod používaných k úpravě pitné vody;
- veškerá opatření potřebná k zajištění toho, aby žádné látky nebo materiály použité při instalaci nových úpraven nebo rozvodů vody určené k lidské spotřebě, ani nečistoty spjaté s těmito látkami nebo materiály v nových instalacích nezůstaly ve vodě určené k lidské spotřebě v koncentracích vyšších, než je nezbytně nutné pro účely jejich použití, a že přímo ani nepřímo nesníží stupeň ochrany lidského zdraví stanovený touto směrnicí.

3.2.7 Další doporučené obsahové náležitosti smluv

Níže uvedené obsahové náležitosti smluv představují příklady tradičních prvků provozních smluv, které odpovídají **nejlepší mezinárodní praxi** v oblasti vodního hospodářství. Doporučení uvedená v této kapitole se dotýkají zejména nových provozních smluv. **Přijatelné projekty musí této nejlepší mezinárodní praxi odpovídat.** Smlouvy by proto měly obsahovat ujednání pokrývající každou z níže uvedených oblastí, pokud smluvní strany nezdůvodní konkrétními okolnostmi daného případu, že některou z oblastí je vhodnější upravit odchylně.

Zásada součinnosti

Každá smluvní strana by měla být povinna poskytnout druhé smluvní straně součinnost při plnění jejích závazků dle provozní smlouvy, a to s ohledem na dlouhodobý charakter vztahu mezi smluvními stranami a nezbytnost spolupráce, na které je tento vztah založen.

Rozlišení investic a provozu (popř. údržby)

V rámci definování práv a povinností smluvních stran se doporučuje přesně sjednat povinnost provozovatele hradit náklady na provoz a údržbu. Odpovědnost za tyto náklady je důsledkem obecného rizika provozovatele za provozní záležitosti.

Z tohoto důvodu je nezbytné odlišit provoz a údržbu infrastruktury od nových investic do infrastruktury a její obnovy, které jsou primárně povinností vlastníka. Povinnost financovat obnovu nebo nové investice do infrastruktury však lze rovněž přenést na provozovatele, a to zejména s ohledem na délku trvání provozního vztahu (delší trvání smlouvy musí být vyváжено povinností k investicím). Smlouva by tedy měla popisovat různé typy údržby a plánovaných investic a jasně definovat práva a povinnosti smluvních stran.

Rozsah VaK

Doporučujeme, aby byl rozsah VaK definován vlastníkem způsobem (do té míry, ve které je rozsah VaK znám), který poskytne měřítko, ve vztahu ke kterému bude v budoucnu možné měřit nárůst VaK.

Doporučujeme, aby smlouva obsahovala ustanovení, že provozovatel nese riziko vyplývající ze stavu VaK, pozemků a podloží, na kterých či pod kterými se VaK nachází.

Závazky provozovatele při uzavírání smluv s odběrateli

Doporučujeme v provozní smlouvě rovněž specifikovat ujednání o minimálním standardu služeb, které bude provozovatel povinen zahrnout do písemných smluv o dodávce pitné vody nebo odvádění odpadních vod s odběrateli. Tímto způsobem bude vlastník moci přímo ovlivnit kvalitu vodohospodářských služeb, které provozovatel nabídne odběratelům. Jedná se například o povinnost poskytovat dostatečné informace, které

odběratelům umožní kontrolu správnosti faktur, podrobnosti podmínek odpojení odběratelů, a podobně.

Subdodavatelé provozovatele

Smlouva by měla stanovit, za jakých podmínek je provozovatel oprávněn plnit některé své povinnosti prostřednictvím subdodavatelů. V provozní smlouvě lze dohodnout, že případné angažování subdodavatele provozovatelem podléhá předchozímu souhlasu vlastníka; v případě většího rozsahu subdodávky takové ujednání doporučujeme.

Dále by smlouva měla uvádět, že i v případě plnění některých svých povinností prostřednictvím subdodavatelů nadále zůstává primárně odpovědný za splnění svých závazků vyplývajících z této provozní smlouvy a jakoukoliv škodu způsobenou subdodavatelem.

Postoupení a dvojí užívání infrastruktury

Vzhledem k tomu, že výběr vhodného provozovatele je výsledkem výběrového řízení, je v zájmu vlastníka i řádného provozování infrastruktury, aby nedocházelo k postupování práva a povinností provozovatele na jinou osobu. Smlouva by proto měla stanovit, že v případě přechodu práv a povinností ze smlouvy na třetí osobu (k němuž není zásadně třeba souhlasu druhé smluvní strany – např. v případě fúze), má vlastník právo smlouvu vypovědět. Obdobné ujednání by měla smlouva obsahovat i pro případ změny ovládající osoby provozovatele („change of control clause“).

Souvisejícím aspektem je dále tzv. dvojí užívání infrastruktury, tj. takové užívání infrastruktury, které se neváže přímo na poskytování vodohospodářských služeb. Doporučujeme, aby smlouva podmínila dvojí využívání vodohospodářské infrastruktury předchozím písemným souhlasem vlastníka a zároveň aby byla stanovena pravidla pro nakládání s příjmy nebo se ziskem z takového dalšího užívání.

Práva a povinnosti při ukončení provozního vztahu

Provozní smlouva by měla obsahovat dostatečně podrobný výčet práv a povinností smluvních stran při skončení provozní smlouvy.

Bez ohledu na důvod nebo rozsah ukončení provozního vztahu doporučujeme, aby provozní smlouva obsahovala zejména následující ujednání:

- závazek provozovatele zachovat dodržování požadovaných provozních standardů kvality poskytovaných služeb až do skončení jejich poskytování z jeho strany;
- závazek provozovatele provést celkovou inventuru infrastruktury;
- závazek provozovatele předat infrastrukturu zpět vlastníkovi v řádném a provozně bezvadném ve smlouvě definovaném stavu;

- závazek provozovatele předat vlastníkově veškeré informace a věci, které jsou potřebné k poskytování vodohospodářských služeb a závazek poskytnout potřebnou součinnost k zachování kontinuity poskytování služeb odběratelům;
- závazek provozovatele předat vlastníkově kopie veškeré dokumentace související s poskytováním vodohospodářských služeb (včetně odběratelských databází) a zároveň závazek převést na vlastníka právo (licenci) k užití a dalšímu převodu veškeré takové dokumentace;
- závazek provozovatele splnit v nezbytném rozsahu informační povinnost vůči odběratelům;
- závazek provozovatele splnit v případě potřeby veškeré shora uvedené povinnosti ve prospěch osoby (popř. osob), které vlastník určí (např. nového provozovatele);
- zajištění shora uvedených povinností provozovatele smluvní pokutou.

Postup při napojování VaK

Vzhledem k existenci zákonné povinnosti vlastníka infrastruktury umožnit napojení vodovodu nebo kanalizace jiného vlastníka ke stávající infrastruktuře, pokud to umožňují kapacitní a další technické požadavky, doporučujeme ve smlouvě zakotvit pravidla společného postupu vlastníka a provozovatele infrastruktury ke splnění této zákonné povinnosti.²⁵

Odpovědnost vlastníka za škodu způsobenou provozovatelem

Jelikož podle ustanovení § 19 odst. 3 ZoKS odpovídá zadavatel za škodu způsobenou provozovatelem v přímé souvislosti s poskytováním služeb provozovatelem konečným uživatelům, měla by smlouva obsahovat ustanovení o tom, že v případě uplatnění náhrady škody ze strany konečného uživatele přímo proti vlastníkově infrastruktury nahradí provozovatel vlastníkově poskytnuté plnění.

Zajištění závazků provozovatele

Smlouvy v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru pravidelně obsahují povinnost složit ve prospěch veřejné strany smlouvy záruku (kauci). Tato záruka zajišťuje splnění povinností provozovatele (soukromého sektoru) a její zakotvení ve smlouvě lze doporučit, např. formou bankovní záruky.

Výpověď smlouvy

Doporučujeme, aby smlouva obsahovala ustanovení týkající se možnosti výpovědi smlouvy, která by měla přesně definovat výpovědní důvody a délky výpovědních lhůt, včetně výpovědi ze strany vlastníka bez uvedení důvodu s přiměřenou výpovědní lhůtou. (Možnost výpovědi smlouvy lze spojovat například s tzv. „změnou kontroly“

²⁵ srov. ust. § 8 odst. 3 až 5 ZoVK

v provozovateli, tj. změnou ovládající osoby či jiným podstatným změnám ve struktuře kapitálové účasti v provozovateli.)

Zajištění souladu s podmínkami rozhodnutí o dotaci

Smlouva by měla rovněž obsahovat ujednání o povinnosti provozovatele respektovat podmínky rozhodnutí o přidělení dotace.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

Zvláštní části kapitoly č. 3 se věnují podrobnému rozvedení nezbytných kroků pro dosažení přijatelnosti projektu v případech, kdy bude **financovaná infrastruktura provozována na základě stávajících provozních smluv** s dominantním vlivem veřejného (kapitola 3.3) a soukromého vlastnictví (kapitola 3.4).

Je nezbytné zdůraznit základní pravidlo pro úpravy stávajících smluv bez nového výběrového řízení a sice, že takové úpravy budou přijatelné pouze tehdy, pokud nediskriminují ostatní potenciální provozovatele (více viz kapitola 4.2 týkající se oddělitelnosti infrastruktury).

V případech, kdy jsou požadovány úpravy stávající smlouvy, je vždy nezbytné úpravy realizovat:

- nejpozději do dne rozhodnutí o poskytnutí podpory, nebo
- nejpozději do dne odeslání žádosti Evropské Komisi v případě velkých projektů (společně dále jen „Rozhodnutí“).

U všech stávajících smluv platí, že MŽP bude po ukončení projektu do konce trvání provozní smlouvy v pravidelných intervalech zajišťovat kontrolu plnění požadavků na smlouvy tak, aby bylo zaručeno, že jsou tyto podmínky dodržovány, a že nedochází k nepřiměřené výhodě na straně provozovatele, a to s ohledem na podmínky stanovené pro přidělení dotace pro konkrétní projekt (a částečně i v návaznosti na článek 57 Nařízení 1083/2006).

3.3 ZVLÁŠTNÍ ČÁST: Smlouvy s dominantním vlivem veřejného vlastnictví

Projekty se smlouvami s dominantním vlivem veřejného vlastnictví musí pro jejich přijatelnost v rámci OPŽP zahrnovat nejpozději do Rozhodnutí následující mechanismy odpovídající nejlepší mezinárodní praxi (viz kapitola 3.2.1):

3.3.1 Kvalita služeb, výkonové parametry, monitoring a sankce

Smlouvy musí obsahovat náležitosti uvedené v kapitolách 3.2.3 až 3.2.5 této metodiky.

3.3.2 Nastavení tarifů

Smlouvy musí obsahovat náležitosti uvedené v kapitole 3.2.2 této metodiky.

3.3.3 Zachování dominance veřejného vlastnictví

Po celou dobu trvání provozního vztahu nesmí být bez provedení individuálního posouzení MŽP změněno následující:

- budou zachovány veškeré požadavky na zařazení provozního vztahu do kategorie dominantního vlivu veřejného vlastnictví (viz kapitola 3.1.1 této metodiky), tj. nesmí dojít ke změně ovládající osoby, zisk musí být tvořen pouze ve výši nezbytné pro obnovu a rozvoj provozní infrastruktury, tvorbu nezbytných finančních rezerv a fondů provozní společnosti a zároveň tento zisk nesmí být vyplácen majiteli provozní společnosti ve formě dividend nebo jiné formě zisku; a zároveň
- nebude prodána či jinak převedena jakákoli část provozovaného majetku vlastněného veřejným vlastníkem do rukou soukromého sektoru.

3.3.4 Oddělitelnost infrastruktury

V případě, že projekt **bude** vytvářet **oddělitelnou infrastrukturu** ve smyslu kapitoly č. 4.2 této metodiky, budou projekty přijaty pouze pod podmínkou, že bude postupováno dle kapitoly č. 4 této metodiky (tj. při zachování oddílného modelu musí být vybrán ve výběrovém řízení nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva).

3.3.5 Soulad s evropskou environmentální legislativou

Smlouvy musí být v souladu s evropskou environmentální legislativou (viz kapitola 3.2.6 této metodiky).

3.4 ZVLÁŠTNÍ ČÁST:

Smlouvy s dominantním vlivem soukromého vlastnictví

Projekty se smlouvami s dominantním vlivem soukromého vlastnictví musí pro jejich přijatelnost v rámci OPŽP naplňovat nejpozději do Rozhodnutí podmínky, které jsou níže specifikované pro každý jednotlivý typ smlouvy s dominantním vlivem soukromého vlastnictví.

3.4.1 Smlouvy s termínem platnosti do konce roku 2015

Projekty s provozními smlouvami s termínem platnosti do konce roku 2015 zásadně lze financovat v rámci OPŽP za následujících podmínek:

- nejpozději do **Rozhodnutí budou** obsahovat náležitosti uvedené shora v kapitole 3.2 OBECNÁ ČÁST;
- projekt **nebude** vytvářet **oddělitelnou infrastrukturu** ve smyslu kapitoly č. 4.2 této metodiky; a zároveň
- po vypršení platnosti stávající smlouvy bude vybrán nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva.²⁶

JINAK (tj. pokud nebude naplněna kterákoli ze shora uvedených podmínek)

musí být pro přijatelnosti projektu postupováno dle kapitoly č. 4 této metodiky (tj. při zachování oddílného modelu musí být vybrán ve výběrovém řízení nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva).

²⁶ Postup při výběru nového provozovatele a náležitosti nové provozní smlouvy jsou uvedeny k kapitole č. 4 této metodiky.

3.4.2 Smlouvy s termínem platnosti končícím v letech 2016 až 2022

Projekty s provozními smlouvami s termínem platnosti končícím v letech 2016 až 2022 lze financovat v rámci OPŽP za následujících podmínek:

- smlouvy **budou** zkráceny tak, aby jejich platnost vypršela nejpozději do konce roku 2015;
- nejpozději do **Rozhodnutí budou** obsahovat náležitosti uvedené shora v kapitole 3.2 OBECNÁ ČÁST;
- projekt **nebude** vytvářet **oddělitelnou infrastrukturu** ve smyslu kapitoly č. 4.2 této metodiky; a zároveň
- po vypršení platnosti stávající smlouvy bude vybrán nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva.²⁶

JINAK (tj. pokud nebude naplněna kterákoli ze shora uvedených podmínek)

musí být pro přijatelnosti projektu postupováno dle kapitoly č. 4 této metodiky (tj. při zachování oddílného modelu musí být vybrán ve výběrovém řízení nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva).

VÝJIMEČNÉ PŘÍPADY

Pokud u těchto smluv nebude naplněna pouze podmínka zkrácení smlouvy do 31. 12. 2015 (tj. ostatní podmínky budou naplněny), lze projekt financovat.

V těchto případech však bude výše podpory snížena následovně:

- **u smluv s termínem platnosti do konce roku 2020** bude maximální výše podpory omezena tak, že prostředky FS budou představovat maximálně 60 % celkových způsobilých veřejných výdajů projektu; a
- **u smluv s termínem platnosti končícím v letech 2021 a 2022** bude maximální výše podpory omezena tak, že prostředky FS budou představovat maximálně 30 % celkových způsobilých veřejných výdajů projektu.

3.4.3 Smlouvy s termínem platnosti po roce 2022

Projekty s provozními smlouvami s termínem platnosti končícím po roce 2022 lze financovat v rámci OPŽP pouze za následujících podmínek:

- smlouvy **budou** zkráceny tak, aby byl projekt přijatelný v rámci některé z výše uvedených variant přijatelnosti;
- nejpozději do **Rozhodnutí budou** obsahovat náležitosti uvedené shora v kapitole 3.2 OBECNÁ ČÁST;
- projekt **nebude** vytvářet **oddělitelnou infrastrukturu** ve smyslu kapitoly č. 4.2 této metodiky; a zároveň
- po vypršení platnosti stávající smlouvy bude vybrán nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva.²⁶

Pokud bude smlouva zkrácena pouze tak, že její platnost skončí v období 2016 až 2022, bude v těchto případech maximální výše podpory snížena (viz výše).

JINAK (tj. pokud nebude naplněna kterákoli ze shora uvedených podmínek)

musí být pro přijatelnosti projektu postupováno dle kapitoly č. 4 této metodiky (tj. při zachování oddílného modelu musí být vybrán ve výběrovém řízení nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva).

3.4.4 Smlouvy s termínem platnosti na dobu neurčitou

Projekty s provozními smlouvami s termínem platnosti na dobu neurčitou lze financovat v rámci OPŽP pouze za následujících podmínek:

- smlouvy **budou** zkráceny tak, aby byl projekt přijatelný v rámci některé z výše uvedených variant přijatelnosti;
- nejpozději do **Rozhodnutí budou** obsahovat náležitosti uvedené shora v kapitole 3.2 OBECNÁ ČÁST;
- projekt **nebude** vytvářet **oddělitelnou infrastrukturu** ve smyslu kapitoly č. 4.2 této metodiky; a zároveň
- po vypršení platnosti stávající smlouvy bude vybrán nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva,²⁶

Pokud bude smlouva zkrácena pouze tak, že její platnost skončí v období 2016 až 2022, bude v těchto případech maximální výše podpory snížena (viz výše).

JINAK (tj. pokud nebude naplněna kterákoli ze shora uvedených podmínek)

musí být pro přijatelnosti projektu postupováno dle kapitoly č. 4 této metodiky (tj. při zachování oddílného modelu musí být vybrán ve výběrovém řízení nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva).

Příklad:

V případě, že smlouva bude ze strany vlastníka infrastruktury vypovězena (s příslušnou smluvní nebo zákonnou výpovědní dobou), přičemž podání takové výpovědi a termín skončení platnosti smlouvy bude vlastníkem řádně doložen, bude smlouva posuzována tak, jako by se jednalo o smlouvu na dobu určitou s termínem skončení odpovídajícím dni uplynutí výpovědní doby.

Pokud tedy bude např. 1. 4. 2008 dána výpověď u smlouvy uzavřené na dobu neurčitou s dvouletou výpovědní lhůtou, bude smlouva posuzována jako smlouva uzavřená na dobu určitou s platností do roku 2010.

Pro přijatelnost takového projektu bude samozřejmě nezbytné, aby smlouva po dobu její zbývající platnosti splňovala příslušné shora uvedené podmínky přijatelnosti pro smlouvy s platností do roku 2015.

3.4.5 Smlouvy uzavřené či prodloužené po vstupu do EU bez řádného výběrového řízení dle práva ES

Projekty budou přijaty pouze pod podmínkou, že bude ve výběrovém řízení znovu vybrán provozovatel a bude uzavřena nová provozní smlouva.²⁶

Příklad:

Pokud byla příslušná smlouva mezi vlastníkem a provozovatelem uzavřena po 1. květnu 2004 bez toho, aniž by vlastník před uzavřením smlouvy vůbec publikoval záměr provozní smlouvu uzavřít a smlouvu uzavřel na základě jednání s jediným přímo osloveným zájemcem, je nezbytné, aby takováto smlouva byla ukončena (ke dni účinnosti nové provozní smlouvy) a aby byl v řádném výběrovém řízení vybrán provozovatel, se kterým bude uzavřena nová provozní smlouva v souladu s požadavky této metodiky.

3.5 Postup žadatele při úpravě stávajících smluv

Provozní smlouva je svým charakterem dvoustranným právním úkonem, k jehož vzniku či změně je zásadně třeba souhlasu obou jejích účastníků. Podle stávající právní úpravy proto nemůže vlastník infrastruktury provádět jednostranně změny v existující provozní smlouvě bez souhlasu provozovatele.

Při zavedení změn podmínek provozního vztahu vyžadovaných touto metodikou proto může vlastník infrastruktury postupovat některým z následujících způsobů:

- a) s provozovatelem uzavřít dodatek k provozní smlouvě, jehož obsahem bude uvedení provozní smlouvy do souladu s požadavky této metodiky

nebo

- b) výpověď stávající provozní smlouvy (připouští-li stávající provozní smlouva výpověď ze strany vlastníka infrastruktury) a uzavření nové provozní smlouvy v souladu s požadavky této metodiky na podkladě nového výběrového řízení.

Specifickým případem jsou provozní smlouvy, které byly uzavřeny v době od 1. května 2004 (tedy po vstupu do EU) bez řádného výběrového řízení. Takto uzavřené provozní smlouvy mohou být stíženy absolutní neplatností z důvodu porušení zákona (zejména ZoVZ nebo ZoKS). Pokud by byla příslušná smlouva absolutně neplatná, vlastník by byl oprávněn bez dalšího znovu vybrat provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu. Konečný závěr o platnosti či neplatnosti příslušné provozní smlouvy však může vyslovit pouze příslušný soud v řízení o určení platnosti takové provozní smlouvy. S ohledem na předpokládanou délku případného soudního řízení lze z praktického hlediska opět doporučit spíše dohodu obou stran (vlastníka i provozovatele) v tom smyslu, že neplatnost dohody uznávají a souhlasí s konáním výběrového řízení a uzavřením nové provozní smlouvy.

4. NOVÉ PROVOZNÍ SMLOUVY

Tato kapitola dopadá na situace, kdy financovaná infrastruktura bude po jejím dokončení provozována na základě nové provozní smlouvy.

V některých shora definovaných případech je nezbytné pro přijatelnost projektu v rámci OPŽP (při zachování oddílného modelu) vybrat v rámci výběrového řízení nového provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu, tj. zejména situace, kdy projekt vytváří oddělitelnou infrastrukturu.

Níže uvedená kapitola 4.2 této metodiky definuje případy, kdy je pro přijatelnost projektu nezbytné (i) konat výběrové řízení a uzavřít novou smlouvu, (ii) kdy je pro přijatelnosti projektu nezbytné upravit stávající provozní smlouvu a (iii) kdy je možné změnit provozní model, to vše jak ve vztahu ke stávající tak k nově vytvářené infrastruktuře.

4.1 Podmínky pro přijatelnost projektů

Nové provozní smlouvy, tj. smlouvy uzavřené po schválení OPŽP v souladu s právními předpisy ČR, které mají být přijatelné v rámci OPŽP, musí odpovídat požadavkům nejlepší mezinárodní praxe. I nové smlouvy proto musí být v souladu se zásadami uvedenými v kapitole 3.2.1 této metodiky.

Zásadní podmínkou přijatelnosti projektu je následné:

- schválení podmínek nové provozní smlouvy; a zároveň
- schválení způsobu výběru provozovatele

Státním fondem životního prostředí České republiky.²⁷

Vliv na stávající provozní smlouvu je rozlišen dle rozsahu infrastruktury, která má být provozována na základě nové provozní smlouvy:

- A. V případě nových provozních smluv, které budou existovat vedle stávající provozní smlouvy (tj. nové provozní smlouvy **pro oddělitelnou infrastrukturu**), musí být vybrán nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva nejpozději do dne ukončení projektu²⁸. Dokumentace výběrového řízení a uzavřená provozní smlouva musí být v téže lhůtě předložena Státnímu fondu životního prostředí České republiky.
- B. V případě nových provozních smluv nahrazujících stávající smlouvy (tj. nové provozní smlouvy **pro celek infrastruktury**) musí být (i) do Rozhodnutí předložen SFŽP dodatek provozní smlouvy, výpověď smlouvy nebo jiný dokument prokazující ukončení stávající provozní smlouvy, a dále (ii) nejpozději do dne ukončení projektu musí být vybrán nový provozovatel a uzavřena nová provozní smlouva. Dokumentace výběrového řízení a uzavřená nová provozní smlouva musí být rovněž nejpozději do dne ukončení projektu předložena Státnímu fondu životního prostředí České republiky.

Výběrové řízení a jeho dokumentace (včetně návrhu provozní smlouvy) bude již v jeho průběhu předmětem kontroly ze strany SFŽP.

Nové provozní smlouvy budou přijatelné za předpokladu splnění následujících podmínek:

4.1.1 Délka trvání nové provozní smlouvy

Za předpokladu, že se soukromý provozovatel nebude finančně podílet na investicích do výstavby, opravy nebo rozšíření vodohospodářské infrastruktury, spolufinancování z Fondu soudržnosti bude přiděleno za podmínky, že délka trvání provozní smlouvy bude maximálně **10 let**, přičemž i tato délka trvání musí být řádně odůvodněna.

Délka trvání provozní smlouvy může být **delší než 10 let** pokud:

²⁷ ust. čl. 5 odst. 5 Směrnice MŽP č. 7/2007

²⁸ Za **den ukončení projektu** se pro účely této metodiky považuje den vydání souhlasu s užíváním stavby dle zákona č. 183/2006 Sb., stavební zákon, v platném znění.

- nelze v kratší době zajistit návratnost provedených investic bez narušení ostatních nezbytných investičních činností vlastníka, tedy pokud smlouva bude respektovat princip proporcionality ve smyslu neomezení soutěže nad rámec toho, co je nutné pro zajištění návratnosti vložené investice a generování přiměřeného zisku.

Uložení povinnosti nebo podnětu ke zlepšení výkonnosti vodohospodářské sítě, jejíž cenově (ekonomicky) efektivní realizace si vyžádá značné časové období, může představovat podpůrný (nikoliv však dostačující) důvod pro odůvodnění provozní smlouvy delší než 10 let.

4.1.2 Nastavení tarifů

Nastavení tarifů pro vodné a stočné bude představovat základní hodnotící kritérium při výběru provozovatele.

Nicméně zadavatel může uplatnit princip solidarity²⁹ tím, že výběrové řízení předpokládá zavedení vyrovnávací platby k dosažení zadavatelem definovaného tarifu (viz níže).

Základní pravidla nastavení tarifů a nájemného

Tarify cen pro vodné a stočné a výše nájemného musí být nastaveny v souladu s principy uvedenými v kapitole 3.2.2 této metodiky.

Aplikace finančního modelu u nových smluv

U nových provozních smluv je použití Standardního finančního modelu doporučeno, avšak není striktním požadavkem. **Použití nějakého typu finančního modelu, který bude založen na shodných základních parametrech kalkulace jako Standardní finanční model a který naplňuje veškeré požadavky stanovené v části A.1.1.b. Podmínek přijatelnosti, je však podmínkou přijatelnosti všech nových provozních smluv.**

V případě, že bude použit Standardní finanční model, platí pro používání Standardního finančního modelu obdobná pravidla jako pro stávající smlouvy (část 3.2.2.) s výjimkou toho, že u nových smluv nelze vůbec uplatnit Očekávání. Standardní finanční model je připraven v aplikaci Microsoft Excel a jeho používání podrobně upravuje Manuál k Finančnímu modelu. Standardní finanční model je analytickým nástrojem sloužícím k ekonomické regulaci smluv mezi vlastníky a provozovateli vodohospodářské infrastruktury. Umožňuje definování všech složek kalkulace tarifů vodného a stočného s ohledem na požadavky Evropské komise i v souladu s lokální legislativou.

Vyplněný finanční model, který je povinnou součástí provozních smluv, tak představuje transparentní a jednotný prostředek prokázání splnění Podmínek přijatelnosti v části stanovení tarifů vodného a stočného.

²⁹ zachování solidárního principu není upraveno žádnou právní úpravou ČR

Po dokončení zadání všech údajů a kontrole parametrů kalkulace je nutné výsledné tarify posoudit a případně upravit, například s ohledem na sociální únosnost tarifů. Sociální únosnost tarifů lze posoudit přímo ve Standardním finančním modelu v souhrnné kalkulaci, kde je vypočítáno procento vodného a stočného na příjmech domácností (vychází z krajských indexů čistých příjmů domácností).

Nastavení tarifů v rámci solidárního principu

Solidární tarify vodného a stočného představují jednotnou kalkulaci cen pro všechny odběratele, resp. pro daný region či oblast, bez ohledu na skutečné náklady na výrobu a distribuci vody k odběrateli či odvod a čištění odpadních vod. Cena za vodné a stočné je stanovena shodně pro všechny odběratele, resp. pro příslušný region či oblast.

Vzhledem ke stávající praxi a podmínkám je nutné pro shodný územně samosprávný celek zajistit vůči konečným odběratelům uplatňování solidárního principu za každé situace, tedy i v případě, že v daném územní funguje více provozovatelů a každý má jinou kalkulaci tarifů vycházející z vlastních nákladů.

V souladu s Podmínkami přijatelnosti jsou však tarify jedním ze základních kritérií výběru provozovatele. Je proto nutné, aby provozovatel ve spolupráci s vlastníkem připravil kalkulace tarifů cen pro vodné a stočné (s využitím finančního modelu) a tyto kalkulace jsou závazné vůči vlastníkovu pro účely výběrového řízení a budou přílohou smlouvy.

Předmětem individuálního posouzení může být nastavení následujícího modelu, kdy provozovatel bude fakturovat odběratelům vodné a stočné na základě tarifů stanovených v souladu se solidárním principem dohodou vlastníkem infrastruktury. V takové smlouvě mezi provozovatelem a vlastníkem musí být ujednáno, jak bude rozdíl mezi schválenými tarify provozovatele zachycenými ve finančním modelu (se kterými se účastní výběrového řízení) a tarify stanovenými v souladu se solidárním principem pokrytý. Možností je ujednání vyrovnávacích plateb, tj. vrácení přeplatku provozovatelem nebo doplacení ze strany vlastníka. Tyto platby je pak případně možné započítávat s nájemným, ale musí být stanoveny zvlášť.

4.1.3 Výkonová kritéria, monitoring, sankce

Smlouvy proto musí obsahovat náležitosti uvedené v kapitolách 3.2.3 až 3.2.5 této metodiky.

4.1.4 Soulad s evropskou environmentální legislativou

Smlouvy proto musí obsahovat náležitosti uvedené v kapitole 3.2.6 této metodiky.

4.1.5 Doporučené náležitosti provozní smlouvy

Doporučujeme, aby smlouvy obsahovaly rovněž úpravu práv a povinností odpovídající nejlepší mezinárodní praxi, a to nejméně v rozsahu uvedeném v kapitole 3.2.7 této metodiky.

4.2 Oddělitelnost infrastruktury

Definování pojmu „oddělitelnost infrastruktury“ úzce souvisí se zásadou proporcionality (tj. omezení hospodářské soutěže pouze v minimální nezbytné míře) a se základním pravidlem, že úpravy stávajících smluv lze akceptovat pouze tehdy, pokud nediskriminují ostatní potenciální provozovatele.

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA ODDĚLITELNOSTI INFRASTRUKTURY:

- I. V případě, že bude v rámci projektu vytvářena oddělitelná infrastruktura, je pro přijatelnost projektu bez ohledu na kategorii smlouvy **nezbytné nejméně pro oddělitelnou část infrastruktury vybrat ve výběrovém řízení nového provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu se shora uvedenými náležitostmi³⁰ nebo nejméně pro oddělitelnou část infrastruktury zvolit jiný model provozování.³¹**
- II. V případě, že je stávající infrastruktura provozována v rámci oddílného modelu a projekt bude vytvářet neoddělitelnou infrastrukturu, je pro přijatelnost projektu **nezbytné upravit stávající provozní smlouvu nebo ve výběrovém řízení vybrat nového provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu ve vztahu k celé infrastruktuře (tj. stávající i nově vytvářené).** Změna provozního modelu nebo oddělené provozování části infrastruktury v takovém případě není možné, neboť by vedlo k nežádoucí a neefektivní fragmentaci poskytovaných služeb, infrastruktury a výše tarifů na daném území. Neefektivita stávající provozní smlouvy by v těchto případech zásadně negativně ovlivnila provoz nové infrastruktury, která by z tohoto důvodu nebyla dlouhodobě udržitelná.
- III. Ve zvláštním případě, kdy v rámci projektu vytvářená infrastruktura sice není technicky oddělitelná (nemůže se tedy pojmově jednat o oddělitelnost, viz níže) avšak služby, které budou v důsledku vytvořené infrastruktury poskytovány, jsou oddělitelné ekonomicky a představují značné zvýšení rozsahu poskytovaných služeb a příjmu provozovatele,³² je pro přijatelnost projektu **nezbytné vybrat ve výběrovém řízení nového provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu ve vztahu k celé infrastruktuře (tj. stávající i nově vytvářené) nebo ve vztahu k celé infrastruktuře zvolit jiný model provozování.**

(viz schéma v kapitole 4.2.3 níže)

³⁰ srov. požadavky na úpravu smluv ZVLÁŠTNÍ ČÁST výše

³¹ Rozsah infrastruktury (tj. zda její část nebo celek), pro kterou je nezbytné vybrat ve výběrovém řízení nového provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu nebo změnit provozní model je oprávněn posoudit SFŽP s ohledem na provázanost stávající a nové infrastruktury a možné negativní vlivy provozu stávající infrastruktury na provoz nové.

³² např. situace, kdy již v dané lokalitě existuje kanalizace, ale není z důvodu nedostatečné kapacity ČOV využívána. Financované rozšíření ČOV sice není technicky oddělitelné, ale přinese nové (zatím neposkytované) služby pro obyvatele. Pokud rozsah těchto nových služeb bude značný, bude nezbytné vybrat ve výběrovém řízení nového provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu ve vztahu k celé infrastruktuře.

V případech, kdy bude zvolen jiný než oddílný model provozování, bude SFŽP (popř. MŽP) posuzovat, zda konkrétní vztah vlastníka infrastruktury a jeho případných dodavatelů nepředstavuje vzhledem k jeho parametrům a rozsahu faktický nebo skrytý oddílný model provozování vodohospodářské infrastruktury, a zda se tedy nejedná o obcházení ZoVK a Podmínek přijatelnosti (viz poznámky v částech 2.2.2 až 2.2.4 této metodiky).

Vymezení oddělitelnosti infrastruktury

Za oddělitelnou bude infrastruktura považována v případech, kdy dotovaná výstavba vodovodů a kanalizací bude vytvářet nové nebo dodatečné služby.³³

Toto obecné pravidlo je níže rozvedeno v několika níže uvedených kritériích, přičemž naplnění každého z nich (a zároveň jeho váhu v rámci celé infrastruktury) je nezbytné posuzovat případ od případu, tj. s přihlédnutím ke specifikům dané situace.

Níže uvedená kritéria jsou rozdělena na „základní“ a „doplňková“. Vzhledem k různorodosti provozních vztahů v ČR jsou doplňková kritéria (zejména jejich kvantitativní hranice) nastavena pouze jako doporučující. Nelze tedy vyloučit, že ve specifickém případě bude splnění i pouze základního kritéria zakládat oddělitelnost infrastruktury a naopak, že v jiných zvláštních případech naplnění všech zde uvedených kritérií oddělitelnosti infrastruktury nezaloží.

Ve většině případů však platí, že pokud bude naplněno základní kritérium a zároveň kterékoli z níže uvedených doplňkových kritérií, bude se zřejmě jednat o oddělitelnou infrastrukturu, a bude tedy nezbytné vybrat v řádném výběrovém řízení nového provozovatele a uzavřít novou provozní smlouvu.

4.2.1 Základní kritérium: OBJEKTIVNÍ ODDĚLITELNOST

Dominantním principem obsaženým v kritériích pro posuzování oddělitelnosti musí být objektivnost. Při vymezení oddělitelnosti totiž logicky dochází ke střetu dvou protichůdných tendencí, a to:

- snaha o zachování věcné, funkční, ekonomické (popř. časové) návaznosti na provozování stávající infrastruktury, tj. neoddělení infrastruktury; a
- snaha o co nejmenší omezení hospodářské soutěže v případech, kdy je věcná, funkční a ekonomická návaznost na provozování stávající infrastruktury překonatelná, tj. oddělení infrastruktury.

V rámci kategorie objektivní oddělitelnost infrastruktury lze rozlišit dvě podmínky, které musí být pro naplnění objektivní oddělitelnosti současně naplněny.

I. Oddělitelnost technická

³³ ve smyslu „vodohospodářských služeb“ definovaných v úvodu této metodiky

O oddělitelnosti infrastruktury lze z povahy věci samozřejmě hovořit pouze tehdy, pokud je nová (rozšiřovaná) vodohospodářská infrastruktura vytvářena v souladu s plánem rozvoje vodovodů a kanalizací objektivně **funkčně (technicky) oddělitelná** od stávající s tím, že infrastruktura vybudovaná novým provozovatelem bude technicky slučitelná s infrastrukturou stávající.

II. Oddělitelnost ekonomická

O oddělitelnou infrastrukturu se zároveň může jednat pouze tehdy, když provozování nové infrastruktury je **ekonomicky oddělitelné** od provozování infrastruktury stávající.

Obecným kritériem ekonomické oddělitelnosti je to, zda provoz nové infrastruktury bude představovat novou nebo dodatečnou službu.

Novou službu představuje poskytování služby, která zatím v dotčeném území nebo dotčeným obyvatelům nebyla poskytována a která bude novému provozovateli umožňovat výběr úhrady za vodné nebo stočné nebo úhrady ceny vodohospodářské služby.

Příklad: Provoz nové kanalizace oproti stávajícímu provozu pouze vodovodu.

Dodatečnou službu představuje rozšíření stávající infrastruktury, přičemž i samostatné provozování³⁴ rozšířené části infrastruktury bude provozovateli této rozšířené části umožňovat výběr úhrady za vodné nebo stočné nebo úhrady ceny vodohospodářské služby.

Příklad: Rozšíření VaK a u toho plynoucí poskytování vodohospodářských služeb většímu počtu odběratelů.

Prostá rekonstrukce stávající provozované infrastruktury nepředstavuje novou ani dodatečnou službu, a není tedy oddělitelná.

V souvislosti s objektivní oddělitelností je nezbytné připomenout zákonnou povinnost vlastníků (a přeneseně rovněž provozovatelů) infrastruktury umožnit napojení vodovodu nebo kanalizace jiného vlastníka, pokud to umožňují kapacitní a další technické požadavky, přičemž možnost napojení nesmí být podmiňována vyžadováním poplatků nebo jiných finančních plnění. Náklady na realizaci napojení vodovodu nebo kanalizace hradí vlastník, jemuž je umožněno napojení vodovodu nebo kanalizace. Vlastníci současně uzavřou písemnou smlouvu tak, aby bylo zajištěno kvalitní a plynulé provozování vodovodu nebo kanalizace. Nedojde-li k dohodě, rozhodne o úpravě vzájemných práv a povinností mezi vlastníky Ministerstvo zemědělství.³⁵

³⁴ tj. např. situace, kdy nový provozovatel provozuje novou rozšířenou část infrastruktury, která je napojena na infrastrukturu stávající, kterou provozuje stávající provozovatel. Oba provozovatelé vybírají vodné a stočné za provozování jimi provozovaných částí infrastruktury.

³⁵ srov. ust. § 8 odst. 3 až 5 ZoVK

4.2.2 DOPLŇKOVÁ KRITÉRIA:

Doplňková kritéria (a zejména jejich kvantitativní vyjádření) jsou nastavena jako doporučující a je nezbytné aplikovat tato kritéria s ohledem na okolnosti dané situace.

Hranice doplňkových kritérií (tj. 20 %) je navržena způsobem odpovídajícím pravidlům stanoveným v ZoVZ a ZoKS.³⁶

A. Zvýšení rozsahu služeb

Kritérium posuzuje míru zvýšení rozsahu vodohospodářských služeb poskytovaných stávajícím provozovatelem poté, co se nově vybudovaná infrastruktura uvede do provozu. Je tedy nutné porovnat následující:

- I. Současný rozsah služeb poskytovaných stávajícím provozovatelem na základě stávající provozní smlouvy v souvislosti s provozováním stávající infrastruktury na daném území.
- II. Předpokládaný budoucí rozsah služeb, které bude poskytovat stávající provozovatel na daném území za předpokladu, že stávající i novou (rozšiřovanou) infrastrukturu bude provozovat on.

Bez ohledu na to, zda je v daném případě vlastníkem stávající infrastruktury veřejný subjekt nebo jiná osoba, vymezuje se oblast, v rámci které se změna rozsahu služeb posuzuje, hranicí území příslušné územní veřejnoprávní korporace, tj. typicky hranicí území obce, která bude v případě oddělitelnosti infrastruktury a oddílného modelu pro dané území uzavírat novou provozní smlouvu.

Zvýšení rozsahu služeb lze posoudit z následujících hledisek:

- porovnáním současného počtu znečišťovatelů napojených na daném území vyjádřeného v EO a předpokládaného budoucího počtu znečišťovatelů na daném území vyjádřeného v EO, nebo
- porovnáním současného počtu odběratelů pitné vody na daném území a předpokládaného budoucího počtu odběratelů pitné vody na daném území.

Doplňkové kritérium je naplněno tehdy, pokud předpokládaný budoucí rozsah služeb bude z kteréhokoli výše uvedených hledisek o více než 20 % vyšší než současný rozsah poskytovaných služeb.

³⁶ ust. § 23 odst. 4 ZoKS stanoví, že pokud dojde ke změně koncesní smlouvy, která vede ke zvýšení předpokládaného příjmu koncesionáře o více než 20 %, vyžaduje se schválení takové změny koncesní smlouvy.

ust. § 23 odst. 7 ZoVZ stanovuje maximální hranici pro možné zvýšení celkového rozsahu dodatečných stavebních prací nebo dodatečných služeb (a zachování jednacího řízení bez uveřejnění) také na 20 %.

B. Zvýšení příjmu provozovatele

Kritérium posuzuje míru zvýšení předpokládaného budoucího příjmu³⁷ stávajícího provozovatele poté, co se nově vybudovaná infrastruktura uvede do provozu.

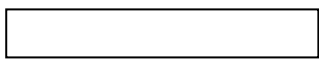
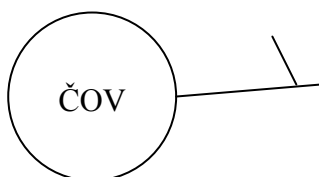
Je tedy nutné porovnat výši dvou ekonomických kategorií:

- I. Současný příjem stávajícího provozovatele, který mu v současnosti plyne z provozování stávajícího rozsahu infrastruktury ze stávající provozní smlouvy.
- II. Předpokládaný budoucí příjem stávajícího provozovatele za předpokladu, že stávající i novou (rozšiřovanou) infrastrukturu bude provozovat on.

Zvýšení příjmu provozovatele lze posoudit porovnáním celkového současného ročního příjmu provozovatele ze stávající provozní smlouvy (za kalendářní rok nebo za bezprostředně předcházejících 12 měsíců) a předpokládaného budoucího ročního příjmu provozovatele po dobu trvání nové provozní smlouvy (nezbytné porovnávat v běžných cenách pro omezení vlivu inflace/indexace tarifů).

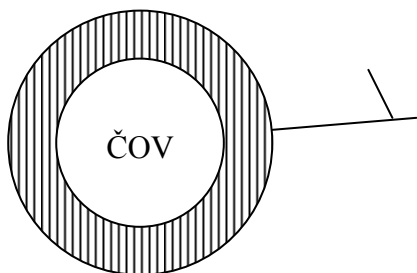
Doplňkové kritérium je naplněno tehdy, pokud předpokládaný budoucí příjem bude o více než 20 % vyšší než současný příjem provozovatele ze stávající provozní smlouvy.

³⁷ tj. nikoli zisku, neboť ten může být významně (i uměle) snížen náklady provozovatele

Příklady *objektivní* (ne)oddělitelnosti:**stávající infrastruktura****nová infrastruktura****NEODDĚLITELNÉ**

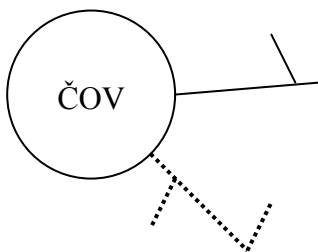
stávající ČOV se intenzifikuje (vypouští méně zbytkového znečištění) a rozsah kanalizace se nenavýšuje

objektivně neoddělitelné
(technická neoddělitelnost)

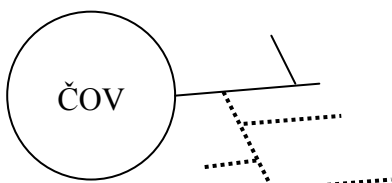
stávající ČOV se rozšiřuje, rozsah kanalizace se nenavýšuje, zvýší se počet EO napojených na stávající kanalizaci

objektivně neoddělitelné
(technická neoddělitelnost)

ODDĚLITELNÉ

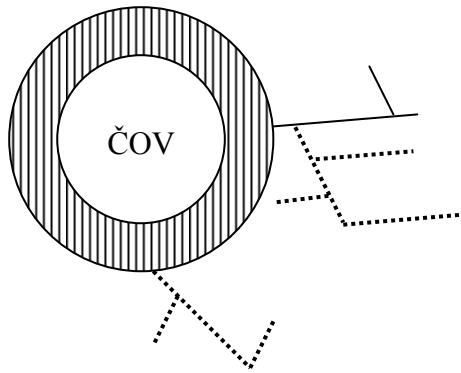
zvýšuje se rozsah kanalizace, která bude napojena na ČOV (stávající ČOV má volnou kapacitu)

objektivně oddělitelné
(technická oddělitelnost a nová služba)

zvýšuje se rozsah kanalizace, která bude napojena na kanalizaci stávající (stávající ČOV má volnou kapacitu)

objektivně oddělitelné
(technická oddělitelnost a nová služba)

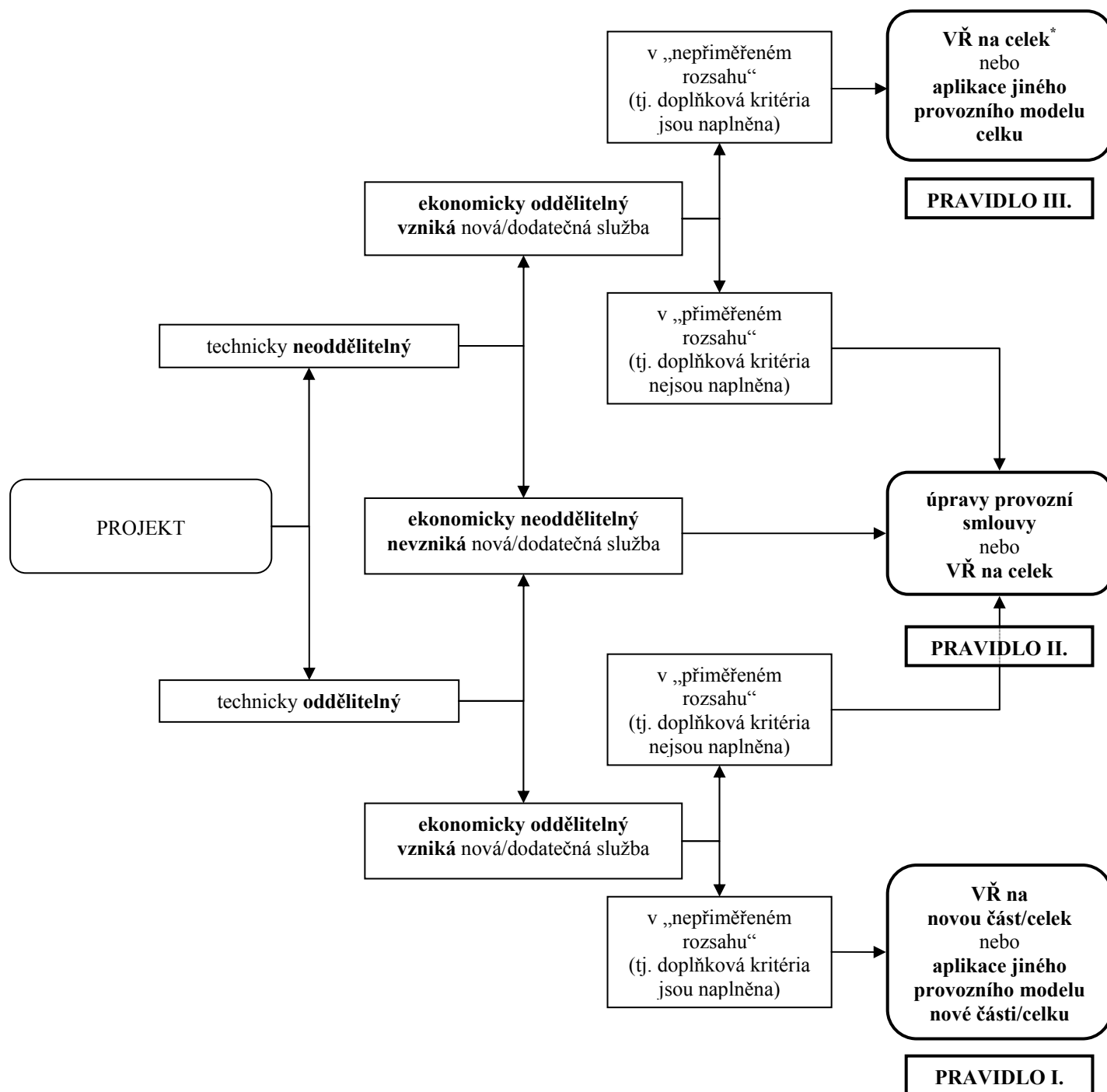

stávající ČOV se rozšiřuje a zvyšuje se rozsah kanalizace (zaústěné přímo do ČOV i do stávající kanalizace)

kanalizace objektivně oddělitelná
(technická oddělitelnost a nová služba)

rozšíření ČOV objektivně NEoddělitelné
(technická neoddělitelnost)

4.2.3 PŘEHLED VARIANT ODDĚLITELNOSTI

* Vzhledem k technické neoddělitelnosti infrastruktury a zároveň ke vzniku nových nebo dodatečných služeb ve značném rozsahu je v tomto zvláštním případě pro přijatelnost projektu nezbytné konat výběrové řízení pro **celou infrastrukturu** (tj. pro stávající i nově vytvářenou) nebo pro **celou infrastrukturu** zvolit jiný provozní model. V tomto případě je tedy nezbytné ukončit stávající provozní smlouvu.

4.3 Výběrové řízení na výběr provozovatele

V případech popsaných výše (viz zejména kapitola 4.2) musí dojít k uzavření nové provozní smlouvy, přičemž uzavření nové provozní smlouvy musí předcházet řádné výběrové řízení na výběr provozovatele konané v souladu s právními předpisy České republiky a v souladu s evropským právem.

V závislosti na konkrétních podmínkách příslušné provozní smlouvy je zadavatel povinen konat některý z následujících typů výběrových řízení (předpokládáme, že vlastníkem je ve všech případech veřejný zadavatel):

- a) koncesní řízení podle zákona č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení (koncesní řízení),
- b) zadávací řízení ve smyslu ustanovení § 156 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (kvazikoncesní řízení) nebo
- c) standardní zadávací řízení podle zákona č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách (zadávací řízení).

Ad a) Zadavatel bude uzavírat provozní smlouvu v **koncesním řízení**, pokud budou splněny následující podmínky:

- i. předpokládaný **příjem provozovatele** přesáhne po dobu trvání provozní smlouvy částku bez DPH uvedenou v prováděcím předpise ke koncesnímu zákonu (v současnosti 20 milionů Kč) určenou způsobem uvedeným v prováděcím předpise ke koncesnímu zákonu (diskontování budoucích příjmů stanoveným diskontním koeficientem),
- ii. předmětem provozní smlouvy bude závazek provozovatele provozovat příslušnou vodohospodářskou infrastrukturu s tím, že provozovatel bude mít právo přímo vybírat od konečných uživatelů vodné a/nebo stočné a
- iii. provozovatel by měl podle provozní smlouvy nést **podstatnou část rizik** spojených s využíváním předmětu provozní smlouvy. Mezi taková rizika patří zejména riziko poptávky, riziko platební morálky zákazníků a technicko provozní rizika spojená s provozem předmětné infrastruktury. Pokud by příslušná provozní smlouva obsahovala ujednání v tom smyslu, že zadavatel poskytuje provozovateli přímé platby v rozsahu alespoň odpovídajícím výši příjmů provozovatele od koncových uživatelů, mohlo by se za určitých okolností jednat ze strany zadavatele jednat o kvazikoncesi (ad b) či veřejnou zakázku (ad c) (pokud by výše takové přímé platby prakticky eliminovala přenos rizik na provozovatele). V této souvislosti je nutné ponechat na individuálním posouzení jednotlivého případu situaci, kdy dochází k tzv. kompenzačním platbám v rámci uplatňování principu solidarity.

Ad b) Zadavatel bude uzavírat provozní smlouvu v tzv. **kvazikoncesním řízení**, pokud budou splněny následující podmínky:

- i. předpokládaný (přímý nebo nepřímý) **výdaj vlastníka** na základě provozní smlouvy přesáhne po dobu trvání provozní smlouvy částku bez DPH

odpovídající hodnotě nadlimitní zakázky na služby, tj. částku 11 715.000 Kč bez DPH,

- ii. předmětem provozní smlouvy bude závazek provozovatele vykonávat činnosti potřebné pro provozování příslušné vodohospodářské infrastruktury,
- iii. provozní smlouva bude uzavřena na dobu určitou delší než pět let a
- iv. provozovatel ponese podle provozní smlouvy **některá** rizika spojená s využíváním předmětu provozní smlouvy.

Ad c) Zadavatel bude uzavírat provozní smlouvu v **zadávacím řízení** v případě, pokud nebudou naplněny podmínky pro aplikaci postupů dle písm. a) nebo b) výše a pokud v příslušné provozní smlouvě zadavatel umožní jakékoli přímé či nepřímé platby ve prospěch provozovatele. Jedná se o tzv. dispečerský model, kdy příslušná rizika nese zadavatel, který zároveň platí odměnu dodavateli za provádění jednotlivých činností souvisejících s provozováním infrastruktury. Tato kategorie tedy zahrnuje prakticky všechny provozní smlouvy, které nesplní podmínky pro zadání v koncesním či kvazikoncesním řízení.

4.3.1 Koncesní řízení

Zadavatel je povinen při konání koncesního řízení postupovat v souladu s příslušnými ustanoveními koncesního zákona. Je přitom povinen dodržovat základní principy zadávacího práva, tj. transparentnost, nediskriminaci a rovné zacházení se všemi zájemci a uchazeči.

Pokud předpokládaný příjem provozovatele určený způsobem dle prováděcí vyhlášky k ZoKS (příjmem provozovatele se rozumí v podstatě diskontovaná celková předpokládaná výše tarifních plateb konečných uživatelů) po dobu trvání provozní smlouvy přesáhne:

- v případě kraje, Hl.m.Prahy či jimi zřizovaných příspěvkových organizací částku 250 000 000 Kč,
- v případě obce nad 100 000 obyvatel či jí zřizované příspěvkové organizace částku 200 000 000 Kč,
- v případě obce nad 25 000 do 100 000 obyvatel či jí zřizované příspěvkové organizace částku 100 000 000 Kč a
- v případě obce do 25 000 do 100 000 obyvatel či jí zřizované příspěvkové organizace částku 50 000 000 Kč,

je zadavatel povinen:

- před zahájením koncesního řízení (příp. před odesláním výzvy k podání nabídek) zajistit vypracování komplexního koncesního projektu, který (i) z právního i ekonomického pohledu přesně vymezí předmět koncesní smlouvy a postavení obou stran a (ii) posoudí vhodnost zvoleného modelu řešení,
- zajistit schválení koncesního projektu zastupitelstvem obce či kraje a
- zajistit schválení provozní (koncesní) smlouvy zastupitelstvem obce či kraje.

Zadavatel je dále povinen vyžádat si před uzavřením koncesní smlouvy předchozí stanovisko Ministerstva financí s tím, že pokud toto stanovisko nebude poskytnuto do šedesáti dnů, platí, že Ministerstvo financí s uzavřením provozní smlouvy souhlasí.

Obsah koncesní dokumentace

Doporučujeme, aby obsahem koncesní dokumentace byl zejména úplný návrh provozní smlouvy, který bude **v souladu s požadavky této metodiky** přesně specifikovat práva a povinnost vlastníka i provozovatele s tím, že jednotliví uchazeči nebudou oprávněni v návrhu provozní smlouvy měnit jiné pasáže než ty, které tak budou výslovně označeny a které budou dále předmětem hodnocení.

Součástí koncesní dokumentace dále musí být i částečně vyplněný finanční model zahrnující veškeré vstupní údaje od zadavatele.

Zadavatel by měl při stanovení kvalifikačních i hodnotících kritérií aplikovat princip „hodnota za peníze“ a měl by přitom vycházet z příslušné analýzy rizik. Následující příklady kvalifikačních a hodnotících kritérií je proto nutné brát pouze jako ilustrativní příklady s tím, že v konkrétních případech je nutné nastavit tyto parametry individuálně při zohlednění všech relevantních souvislostí konkrétního projektu.

Kvalifikační kritéria

Zadavatel by měl stanovit přiměřené ekonomické a finanční a technické kvalifikační předpoklady, které zajistí, že uchazeč má dostatečnou ekonomickou sílu a dostatečné zkušenosti a dostatečné personální a technické zázemí pro plnění předmětu provozní smlouvy.

Při formulaci kvalifikačních kritérií by měl zadavatel nicméně dodržet následující principy:

- kvalifikační kritéria nesmí být nepřiměřeně přísná ve vztahu k předmětu provozní smlouvy,
- pojištění odpovědnosti by mělo odpovídat možné výši odpovědnosti zadavatele za škodu (pokud není okolnostmi daného projektu odůvodněn jiný požadavek, nemělo přesahovat předpokládaný roční příjem provozovatele podle provozní smlouvy),
- požadavek na obrat provozovatele by neměl přesáhnout tři až pětinasobek předpokládaného ročního příjmu provozovatele podle provozní smlouvy, není-li odůvodněno jinak konkrétními okolnostmi daného projektu,
- reference nesmí být vázány na určité území, značku či technologii (zákaz značkové specifikace),
- personální požadavky by měly odpovídat rozsahu infrastruktury a náročnosti jejího provozování,
- požadavky na technické vybavení by měly zohlednit, že provozovatel může v některých případech vybavení pořizovat až po přidělení koncese před zahájením plnění,
- při stanovení požadavku na ISO certifikát musí být připuštěno prokázání splnění podmínek pro jeho udělení i jiným způsobem.

Příklad:

(Vycházíme z předpokladu, že předmětem koncese je provozování kanalizace a ČOV v sídle s 20000 EO po dobu deseti let).

Vhodná kvalifikační kritéria:**Název kritéria**

1. *výše obratu*
2. *pojištění odpovědnosti*
3. *reference*
4. *seznam techniků*
5. *počet zaměstnanců*
6. *certifikace*

Minimální požadavek

- 250% ročního příjmu z provozní smlouvy podle výše předpokládané možné odpovědnosti*
- tři obdobné zakázky v ČR nebo v EU*
- alespoň tři osoby s VŠ vzděláním vodohospodářského směru a pěti roky praxe v oboru*
- alespoň 10 zaměstnanců na HPP*
- ISO 9001 nebo srovnatelný certifikát*

Nevhodná kvalifikační kritéria:**Název kritéria**

1. *výše obratu*
2. *pojištění odpovědnosti*
3. *reference*
4. *seznam techniků*
5. *počet zaměstnanců*
6. *certifikace*

Minimální požadavek

- 1000% ročního příjmu z provozní smlouvy*
- 200% ročního příjmu z provozní smlouvy deset obdobných zakázek, požadavky na referenční zakázky přesahující významem a rozsahem předmět provozní smlouvy*
- pět obdobných zakázek v Královéhradeckém kraji*
- nulový požadavek na reference*
- alespoň tři osoby s VŠ vzděláním vodohospodářského směru a pěti roky praxe v oboru s technologií XY*
- alespoň 40 zaměstnanců na HPP*
- výlučně ISO 9001*

Hodnotící kritéria

Nabídky musí být vždy hodnoceny podle jejich ekonomické výhodnosti. Hlavním hodnotícím kritériem musí být vždy výše tarifů pro konečné uživatele. Doporučujeme,

aby relativní váha tohoto kritéria činila alespoň 75 %. Další dílčí hodnotící kritéria by měla vyjadřovat výhodnost provozní smlouvy pro zadavatele s tím, že zadavatel by měl jako hodnotící kritéria stanovit pouze takové veličiny, které objektivně zvyšují či snižují výhodnost nabídky pro zadavatele.

Zadavatel by se měl vyhnout vágním kritériím či kritériím, která by suplovala dostatečné vymezení práv a povinností stran v koncesní dokumentaci, jako je např. kvalita projektu řízení ČOV a podobně. Zadavatel by měl již dopředu přesně stanovit, co od provozovatele očekává a jaké parametry kvality služeb požaduje splnit. Tyto požadavky by měly být pevně stanoveny již v koncesní dokumentaci a neměly by být dále uchazeči měněny a činěny předmětem hodnocení, pokud to není odůvodněno specifickými okolnostmi daného případu.

Hodnotící kritéria by měla vyjadřovat „hodnotu za peníze“, tj. váhy kritérií by měly být stanoveny tak, aby ve vzájemné synergii toto vyjadřovaly. Ta musí být vždy konkretizovaná s ohledem na provedenou rizikovou analýzu a podle ní by se měly určit i váhy příslušných hodnotících kritérií (podle výše přenášeného rizika); riziková analýza ukáže, které rizika budou zdržená na straně zadavatele (vlastníka) a která budou přenesená na soukromého partnera (tzv. ovlivnitelné nebo částečně ovlivnitelné položky v platebním mechanismu). Stanovení hodnotících kritérií musí být tedy vždy konkretizováno s ohledem na konkrétní situaci.

Z vymezení hodnotícího kritéria v koncesní dokumentaci musí být vždy přesně zřejmé, co bude předmětem hodnocení a jak má uchazeč sestavit svou nabídku tak, aby jeho nabídka byla hodnocena jako nejvhodnější. Preferována jsou kritéria kvantifikovatelná, která jsou z povahy věci transparentnější.

Hodnotícím kritériem nesmí být nikdy reference nebo další skutečnosti, které jsou předmětem kvalifikace.

Příklad:

Vhodná hodnotící kritéria:

<i>Název kritéria</i>	<i>Relativní váha kritéria</i>
1. <i>Výše tarifů pro konečné uživatele</i>	...80 %
2. <i>Výše smluvních pokut (omezeno max. částkou)</i>	...10 %
3. <i>Výše bankovní záruky (omezeno max. částkou)</i>	... 5 %
4. <i>Délka výpovědní lhůty(interval)</i>	... 5 %

Ad 1. Zadavatel v koncesní dokumentaci přesně uvedeno strukturu tarifů (včetně jejich relativní váhy), která bude předmětem hodnocení a matematický vzorec, který snadno umožní získat od každého z uchazečů porovnatelnou proměnnou či proměnné. Lze využít standardního Finančního modelu pro účel posuzování nabídek tímto způsobem.

Ad 2. Zadavatel v návrhu koncesní smlouvy přesně vymezí, v kterých případech požaduje od provozovatele zaplacení smluvní pokuty (kvalita služeb, výkonové parametry apod.) s tím, že stanoví přípustný interval výše smluvní sankce minimální a maximální hodnotou.

Ad. 3 Zadavatel v návrhu koncesní smlouvy stanoví požadavek na poskytnutí zajištění jeho nároků vůči provozovateli např. formou bankovní záruky s tím, že výši bankovní záruky stanoví navrhne (v rámci intervalu stanoveného zadavatelem) uchazeč.

Ad. 4 Zadavatel v návrh koncesní smlouvy upraví své právo provozní smlouvu vypovědět s tím, že uchazeč pro takový případ navrhne (v rámci intervalu stanoveného zadavatelem) délku výpovědní lhůty.

Nevhodná (případně nezákonná) hodnotící kritéria:

Název kritéria	Relativní váha kritéria
1. Kvalita projektu řízení ČOV	...40 %
2. Výše tarifů pro konečné uživatele	...30 %
3. Výše smluvních pokut (neomezeno max. částkou)	...30 %

Ad 1. Hodnotící kritéria jako „kvalita projektu řízení“, „kvalita služeb“ apod. jsou nesmírně vágní a neumožňují objektivní hodnocení porovnatelných nabídek. Zadavatel by navíc měl veškeré své požadavky týkající se způsobu provozování vodohospodářské infrastruktury, kvality služeb a výkonových parametrů závazným způsobem vymezit v návrhu koncesní smlouvy a tyto skutečnosti by měly být závazné pro každého z uchazečů a nikoli být předmětem hodnocení.

Pokud by zadavatel z objektivních důvodů preferoval zahrnutí kvalitativních ukazatelů mezi hodnotící kritéria, měl by zcela přesně vymezit, jaký ukazatel je předmětem hodnocení, dodržení nabídky uchazeče zajistit vysokou smluvní pokutou a učinit opatření proti uvádění nereálných či nadhodnocených parametrů (např. stanovením přípustného intervalu nabídek). V takovém případě je vhodné stanovit danému dílčímu kritériu subkritéria, pomocí kterých bude hodnoceno (váhy nejsou povinné, ale lze je rovněž doporučit) s tím, že je vhodné rovněž podrobněji popsat, které skutečnosti bude zadavatel hodnotit, aby každému uchazeči bylo zřejmé, jak zpracovat dobrou nabídku.

Ad. 2 Zadavatel v tomto případě v rozporu s podmínkami Přílohy č. 7 OPŽP stanovil příliš nízkou relativní váhu tohoto kritéria. Za nezákonný postup by bylo rovněž možné považovat, pokud by zadavatel přesně nespécifikoval váhu a způsob hodnocení jednotlivých tarifů.

Ad 3. Zadavatel chybně přiznává příliš velkou váhu kritériu výše smluvních pokut, jehož vypovídací hodnota není tak vysoká. Za chybu je rovněž možné považovat neuvedení intervalu, v němž uchazeči mohou výši smluvních pokut navrhnout, neboť toto může vést na jedné straně k tomu, že v provozní smlouva nebude obsahovat dostatečně účinné

smluvní pokuty a na druhé straně k tomu, že někteří z uchazečů mohou spekulativně navrhnout nesmyslně vysoké částky smluvních pokut a tím zkreslovat hodnocení nabídek.

4.3.2 Kvazikoncesní řízení

Tzv. kvazikoncesní řízení se koná v případě provozních smluv, které svou povahou sice stále ještě jsou veřejnými zakázkami, ale zároveň vykazují i některé znaky typické pro koncese (přenos rizik na dodavatele, dlouhodobost, velká hodnota předmětu smlouvy).

Při konání kvazikoncesního řízení bude zadavatel postupovat v zadávacím řízení podle zákona o veřejných zakázkách (viz bod 4.3.1 níže) s tím, že nad rámec povinností vyplývajících ze zákona o veřejných zakázkách bude zadavatel povinen ještě plnit povinnosti stanovené v určených ustanoveních ZoKS.³⁸

Pokud předpokládaná hodnota kvazikoncese přesáhne částky uvedené výše v bodě 4.3.1, je zadavatel povinen splnit povinnosti předepsané v ZoKS pro tzv. významné koncesní smlouvy. Zadavatel tak bude povinen stejným způsobem jako při konání koncesního řízení před zahájením zadávacího řízení vypracovat „koncesní“ projekt. V tomto projektu musí být provedeno přesné ekonomické a právní vymezení předmětu provozní smlouvy a musí být vyhodnocena výhodnost zvoleného řešení. Projekt i provozní smlouva musí být schváleny zastupitelstvem obce. Obec je dále povinna si před uzavřením provozní smlouvy vyžádat stanovisko Ministerstva financí s tím, že pokud toto stanovisko nebude poskytnuto do šedesáti dnů, platí, že s uzavřením provozní smlouvy souhlasí.

Obchodní podmínky zadávací dokumentace

Obsahem zadávací dokumentace by v každém případě měl být úplný návrh provozní smlouvy, který bude **v souladu s požadavky této metodiky** přesně specifikovat práva a povinnost vlastníka i provozovatele s tím, že jednotliví uchazeči nebudou oprávněni v návrhu provozní smlouvy měnit jiné pasáže než ty, které tak budou výslovně označeny a které budou dále předmětem hodnocení. Pouze uvedeným způsobem lze zajistit předložení plně porovnatelných nabídek.

Z ustanovení § 1 odst. 2 koncesního zákona dále plyne, že zadávací dokumentace by měla obsahovat i následující podmínky:

- provozní smlouva musí obsahovat důvody, na jejichž základě může dojít k jejímu předčasnému ukončení,
- provozní smlouva musí dostatečným způsobem vymežit právní vztahy smluvních stran k vodohospodářské infrastruktuře včetně pravidel jejich vypořádání, pokud dojde k ukončení smlouvy a
- provozní smlouva může být uzavřena pouze na dobu určitou.

Tyto požadavky již rovněž plynou z obecných požadavků na obsah provozních smluv uvedených v části 3.2.7 této metodiky.

Součástí zadávací dokumentace musí vždy být i částečně vyplněný finanční model zahrnující veškeré vstupní údaje od zadavatele.

³⁸ Jedná se o ustanovení § 16 odst. 3 až 5, § 18, § 19, § 21 až 23 a § 30 ZoKS.

Kvalifikační kritéria a hodnotící kritéria

Viz výše bod 4.3.1.

4.3.3 Zadávací řízení

Při konání zadávacího řízení je zadavatel povinen postupovat podle příslušných ustanovení zákona o veřejných zakázkách. Co se týče konkrétního postupu zadavatele, odkazujeme na metodiku SFŽP pro zadávání veřejných zakázek financovaných z evropských fondů.

Druh zadávacího řízení

Pokud by zadavatel nicméně hodlal příslušnou provozní smlouvu uzavřít na podkladě jiného zadávacího řízení, než je otevřené či užší řízení, je třeba, aby před zahájením zadávacího řízení projednal se SFŽP podmínky pro použití jiných typů zadávacích řízení.

Obchodní podmínky zadávací dokumentace

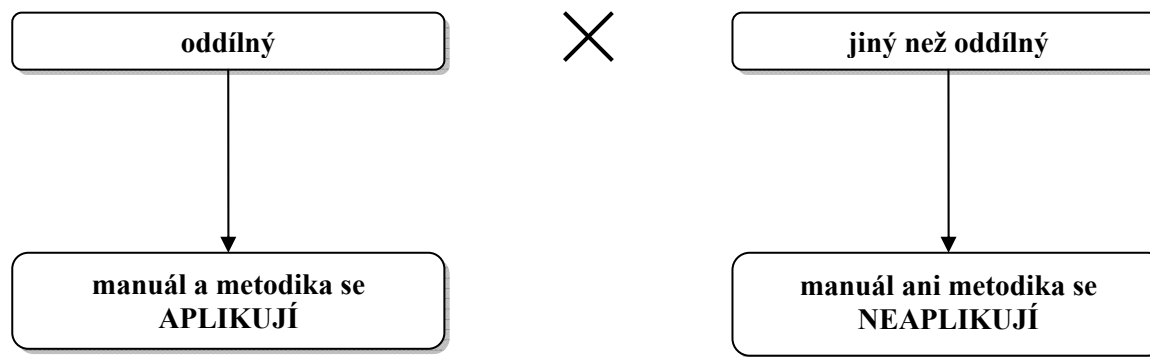
Obsahem zadávací dokumentace by v každém případě měl být úplný návrh provozní smlouvy, který bude **v souladu s požadavky této metodiky** přesně specifikovat práva a povinnost vlastníka i provozovatele s tím, že jednotliví uchazeči nebudou oprávněni v návrhu provozní smlouvy měnit jiné pasáže než ty, které tak budou výslovně označeny a které budou dále předmětem hodnocení. Pouze uvedeným způsobem lze zajistit předložení plně porovnatelných nabídek. Součástí zadávací dokumentace musí vždy být i částečně vyplněný finanční model zahrnující veškeré vstupní údaje od zadavatele.

Kvalifikační kritéria a hodnotící kritéria

Viz výše bod 4.3.1.

Příloha č. 1
Diagram postupu žadatele

Model provozování infrastruktury

Příloha č. 1
Diagram postupu žadatele

Přijatelnost Provozní smlouvy

